

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Küresel Belgeler

Küresel Sendikalar G20 Londra Deklarasyonu

Küresel İş Paktı

Küresel Sendikalar G20 Pittsburgh Deklarasyonu

**Sendikaların Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası
Yıllık Toplantılarına Sunduğu Bildiri**

Uğraş GÖK - Hakan SÜKÜN - Burak EKMEKÇİOĞLU
TÜRK-İŞ Dış İlişkiler Departmanı

TÜRK-İŞ

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No. 10

Yenişehir - Ankara

Tel : (0.312) 433 31 25 (4 hat)

Faks : (0.312) 433 68 09 - 433 85 80

<http://www.turkis.org.tr>

e-posta: turkis@turkis.org.tr

Mart 2010

ISBN: 978-605-89956-6-6

Baskı:

Ziraat Gurup Matbaacılık A.Ş.

Tel: (0.312) 384 73 44 - 45

■ İçindekiler

Önsöz	5
Küresel Sendikalar G20 Londra Deklarasyonu	10
Eş Güdümlü Uluslararası İyileştirme ve Sürdürülebilir Büyüme Planı	13
Eş Güdüme Olan İhtiyaç	13
İstihdam Hedefli Kamu Harcaması	13
Çevreyle Barışık Yatırım ve İşler	14
Kaliteli Kamu Hizmetleri	14
Gelişmekte Olan Ekonomilere Destek Verilmelidir	16
Küresel Ticaret Sistemine Kamu Desteği	17
Küresel Finans Piyasaları İçin Yeni Kurallar	17
Güven Tazelenmeli, Bankalar Ulusallaştırılmalıdır	17
‘Gölge’ Finans Ekonomisi Üzerinde Kısıtlama Politikası	18
Vergi Cennetlerine Son Verilmelidir	19
Gelişmekte Olan Ülkelerin Ulusal Finansa Adil ve Sürdürülebilir Erişimi Sağlanmalıdır	19
Aktif Değerlerde Oluşan Köpüğü ve Borç Sermaye Oranı Riskini Azaltmak İçin Özel Bankacılık İşletme Modeli Reformu	19
Yönetici, Paydaş ve Diğer Mali Arabuluculara Yapılan Ödemelerin Kontrolü ..	20
Hissedarların Kar Payları ve Hisselerin Geri Satın Alınmasına İlişkin Programlar ve Dolaylı Krediler	20
Çalışan Aileleri Yıkıcı Borçlara Karşı Korunmalıdır	20
Denetleyicilerin Kaynakları ve Görevleri Çoğaltılmalıdır	21
Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırılmalı ve Değiştirilmelidir	21
İşçilerin Emeklilik Aylıkları Korunmalıdır	21
Ücret Kesintileri Durdurulmalı ve Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik Giderilmelidir	21
İklim Değişikliğinin Hafifletilmesine Yönelik Uluslararası Bir Anlaşma İçin Kurum Oluşturulmalıdır	23
Küresel Ekonomi Etkin ve Mali Sorumluluk Anlayışıyla Yönetilmelidir	24
Sonaçlar	26

Küresel İş Paktı	27
Krizle Mücadelede İnsan Onuruna Yakışır İş	28
Toparlanma ve Kalkınmayı Teşvik Eden İlkeler.....	29
İnsan Onuruna Yakışır İş Tepkisi	30
Küresel Sendikalar G20 Pittsburgh Deklarasyonu	37
Birinci Öncelik-İşler.....	38
Mali Sistemin Reformu İçin Momentum	39
Krizin Kalkınma Üzerindeki Etkisiyle Mücadele.....	39
İklim Değişikliği	39
Dengeli Ekonomi İçin Yeni Bir Model.....	40
Küresel Yönetişimin Geliştirilmesi	40
Öncelik: İstihdam	41
Aşırı Borçlu Yoksul Ülkelerin Kalan Borçlarının Silinmesi	46
Mali Piyasaların Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Küresel Sendikalara Ait 8 Maddeli Plan	49
Krizin Gelişmekte Olan Ülkelere Etkileri İle Mücadele	49
İklim Değişikliği: Kopenhag'da İstekli ve Adil Bir İklim Değişikliği İçin 'Hakkaniyetli Bir Geçiş' Anlaşması	52
Krizin Ötesinde-Dengeli Bir Ekonomi İçin Yeni Bir Model.....	54
Sendikaların Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası Yıllık Toplantılarına Sunduğu Bildiri	58
Küresel İş Anlaşması Vasıtasıyla Sürdürülebilir Ekonomik Toparlanmanın Teşvik Edilmesi.....	58
Giriş	58
Düşük Gelirli Ülkelere Yardımda İhmaller.....	64
Ekonomik Politika Koşullarına Son Verme Gereği	65
İş Piyasalarını Kuralsızlaştırmaya Yönelik Tek Taraflı Yaklaşım Sayfasının Kapatılması	67
Küresel Toparlanma Çabasına Katkı	69
Uluslararası Finans Kuruluşlarına Ait Faaliyetlerde İşçilerin Korunması.....	70
Mali Düzenlemelerde Kapsamlı Bir Küresel Çerçeve	72
IMF Politika Tavsiyesi, Nezaret ve Yönetim Reformu.....	76
Sonuçlar	78

■ Önsöz

Küreselleşme, serbest piyasa ekonomisi, devletin piyasalardan kelinin çekmesi ve sonrasında ortaya çıkan başıboşluk 2. Dünya Savaşından bu yana tarihin en büyük krizini doğurmuştur. Bu krizin oluşumunda hiçbir suçu olmayan çalışan kesim her krizde olduğu gibi bu krizde de artan vergiler, azalan gelirler, çalışma şartlarında kötüleşme, hak kayıpları, işten çıkarmalar gibi değişik şekillerde krizin bedelini ödemek zorunda bırakılmıştır. Oysaki krizin çözümü ve bir daha yaşanmaması için krizin asıl nedeninin ortadan kaldırılması gerekir. Krizin nedenini sadece finans sistemindeki başıboşluk olarak görmek ve bu yönde çözüm arayışlarına girmek başarısızlıkla sonuçlanacaktır. Krizin asıl nedeni sosyal devletten uzaklaşılması, adil olmayan ve sürekli dengesizleşen gelir dağılımı, reel sektörün ihmal edilmesi ve artan işsizliğin önüne geçilememesidir. Dolayısıyla krize çözüm ve sürdürülebilir ekonomi arayışlarının bu noktalara yoğunlaşması gerekirken yaşanan gelişmeler dünyayı yine aksi istikamete götürüyor.

Krizle mücadele etmek amacıyla piyasalara bol miktarda para enjekte etmelerine rağmen başarılı olmayacaklarını anlayan gelişmiş ülkeler tek başlarına uyguladıkları hiçbir politikanın yeterli olmayacağını görerek küresel düzeyde işbirliği ve ortak mücadele kararı aldılar. Sonuç olarak dünyanın izleyeceği yeni yol haritasının belirlenmesinde ana rol G20 ülkelerine verildi. Bu amaçla toplanan G20 Zirveleri büyük umutlarla başlamasına rağmen sırasıyla Washington, Londra ve Pittsburgh'da toplanan G20 Zirvelerinde alınan kararlar krize çözümden çok Uluslararası Para

Fonunun sıkıntılarına derman oldu. Sendikaların yıllarca verdiği mücadeleler karşısında güç ve prestijlerini büyük oranda yitiren ve başta istihdam ve sosyal konular olmak üzere kalıcı büyüme, yapısal dönüşüm, kamu yatırımları, teknolojik dönüşüm ve ekonomik bağımsızlık gibi daha pek çok alanda başarısızlığı kanıtlanmış olan IMF ve Dünya Bankası gibi finans kuruluşları; kaynakları artırılarak, kriz sonrası düzenin mimarları olarak tayin edildiler.

Bu süreçte uluslararası sendikal hareket, krizin üstesinden gelinebilmesi ve tekrarının önlenmesi aynı zamanda daha adil bir dünya ve sürdürülebilir bir ekonomik düzen tesis edilebilmesi için yoğun bir şekilde çalıştı. Kriz öncesi düzene dönülmesine ve işlerin kaldığı yerden devam etmesine karşı çıkan uluslararası sendikal hareket, kriz sonrası yeniden yapılanma sürecinde yeni ve adil bir düzen talebini G20 Zirveleri ile eş zamanlı olarak düzenlediği G20 Sendika Liderler Zirvelerinde duyurdu. Bu zirveler, G20 ülkelerinde faaliyet gösteren sendika liderlerinin katılımıyla ve G20 Zirvelerinin gerçekleştirildiği tarih ve şehirlerde toplanıyor. Sendika liderleri oluşturdukları heyetler aracılığıyla uluslararası sendikal hareketin krize ilişkin talep ve görüşlerini G20 Zirvelerine katılan ülke liderlerine iletiyorlar. Ayrıca bu talep ve görüşler pek çok uluslararası kuruluş temsilcisi ile de paylaşılıyor.

Uluslararası sendikal hareketin bahsi geçen tüm bu çalışmalarında Türk işçi kesimini TÜRK-İŞ temsil diyor. 31 Mart-1 Nisan 2009 tarihlerinde Londra'da gerçekleştirilen G20 Sendika Liderler Toplantısına TÜRK-İŞ Genel Başkanı Mustafa KUMLU ve beraberindeki heyet katıldı. 31 Mart'ta İngiltere Başbakanı Gordon Brown ile bir araya gelen sendika liderleri G20 Zirvesine ev sahipliği yapan ülke başbakanına çalışan kesimin sorunları ve krizden çıkış önerilerini anlattı. G20 Sendika Liderleri, 2 Nisan'da G20 Zirvesine sundukları Deklarasyonla, G20 Zirvesinden dünya ekonomisinin yeniden yapılandırılması sürecinde adil gelir dağılımı, çevreyle barışık, insan onuruna yakışır iş ve adil mali yönetim talep etti. Deklarasyon ayrıca, ITUC üyesi örgütler tarafından 157 ülkede Hükümetlere iletildi. Aynı şekilde; TÜRK-İŞ Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a bir mektupla Küresel Sendikalar Londra Deklarasyonunu" gönderdi ve destek istedi.

G20 Londra Zirvesi öncesinde uluslararası sendika örgütlerinden açıklamalar geldi. ITUC Genel Sekreteri Guy Ryder açıklamasında şöyle söyledi: "G20 Hükümetleri Londra'da sadece eksik önlemler üzerinde anlaşmaya varırlarsa, sorumluluklarını yerine getirememiş olurlar. Bu ülkelerin, dünyanın en büyük ekonomileri olarak başarısızlığa uğrayan geçmişin neo-liberalizmini, tamamen yeni bir küreselleşme ile değiştirme sorumluluğu ve olanağı vardır."

"Mali düzenleme gerekli, ancak yeterli değil. Yeni küresel yönetim mutlaka ILO Temel Çalışma İlkelerini kapsayan sosyal haklar üzerine inşa edilmeli... G20 kendi ufuk çizgisini sadece kredisini yitirmiş sistemde marjinal değişiklikler yapmakla sınırlamamalı dünya ekonomisinin işleyiş biçiminde bütün bir iyileştirmeye liderlik etmeli. İş yapmaya kriz öncesinde olduğu gibi geri döneriz düşüncesinde olanlar ciddi bir yanlışa düşerler".

TUAC Genel Sekreteri John Evans'ın açıklaması ise şöyle oldu: "Bankacılık ve mali aktivitelere ilişkin düzenlemelerin zayıf veya noksan olması dünya ekonomisini; dünyayı derin bir bunalıma sokan ve milyonlarca iş kaybına neden olan "casino" gibi işleyen bir şeye dönüştürdü. Bunun acil olarak düzeltilmesi gerekiyor. G20'de dikkatle üzerinde durulması gereken diğer bir ana konu da insan onuruna yakışır, sürdürülebilir iş yaratan ve alım gücünü artıran bir iyileştirme ve reformdur."

"Hükümetler şu anda dünyayı çevreci büyüme yoluna sokacak kaldıraçlara sahiptir. Bu olanağı değerlendirmekte uğrayacakları başarısızlık insanoğlu ve gezegen için bir trajedi olacaktır."

Sendikaların sürdürdüğü yoğun çalışmaların sonucunda, G20 Londra Zirvesinde "istihdam" başlığı ana gündem maddelerinden oldu ve ILO'nun G20 Zirvelerinde masada yer alması sağlandı.

Londra'da alınan bir diğer önemli karar da istihdam ve sosyal koruma konusunda Uluslararası Çalışma Örgütü ile birlikte çalışılması oldu. Karar doğrultusunda ILO'dan, alınan önlemleri ve gelecekte yapılması gerekenleri değerlendirmesi istendi. Bunun üzerine, Haziran 2009'da üç gün süren, seçilmiş devlet ve hükü-

met başkanlarını, önemli politika mimarlarını, iş ve emek dünyasının temel temsilcilerini, bölge kalkınma kurumlarının başkanlarını ve diğer küresel düşünce önderlerini bir araya getiren ILO Küresel İş Krizi Zirvesi gerçekleştirildi. Zirve'de hükümet, işçi ve işveren örgütleri krize karşı İnsan Onuruna Yakışır İş gündemi temelinde bir politika geliştirmek amacıyla Küresel İş Paktı'nı kabul ettiler. Böylece her ülkenin kendi koşullarına göre faydalanabileceği çerçeve ilkeler oluşturuldu.

Küresel İş Paktı Temmuz 2009'da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey toplantısına sunuldu ve Konsey, Paktı memnuniyetle karşılayan bir kararı kabul etti. Karar, Birleşmiş Milletlere Üye Devletleri krize karşı istihdamı korumak ve desteklemek amacıyla oluşturacakları politikalarda genel bir çerçeve olarak Küresel İş Paktı'ndan yararlanmaya teşvik ediyor.

Dünyanın en büyük ekonomisine sahip yirmi ülkenin sendika liderleri üçüncü kez G20 Pittsburgh Sendika Liderler Zirvesini gerçekleştirmek üzere 23-24 Eylül 2009 tarihleri arasında toplandı. Toplantıya Türkiye işçi kesimini temsilen Türk-İş Genel Mali Sekreteri Ergün Atalay ve beraberindeki heyet katıldı. Sendika liderleri talep ve görüşlerini iletmek üzere, ILO Genel Direktörü Juan Somavia, Dünya Ticaret Örgütü Genel Direktörü Pascal Lamy, Avrupa Komisyonu Başkanı Jose Manuel Barroso, IMF Direktörü Dominique Strauss-Kahn gibi uluslararası kuruluş temsilcileri ve ABD Başkanı Barrack Obama da dahil olmak üzere pek çok Devlet başkanı ile görüştüler. Sendika Liderleri Pittsburgh'da G20 Zirvesinden iş konusuna daha fazla eğilmesini ve ILO'nun Küresel İş Paktı'nı uygulamasını istedi. Londra'da kaynakları artırılan IMF'nin yönetiminin yeniden şekillendirilmesini ve gelişmekte olan ülkelere yönetimde oyların en az yarısının verilmesini isteyen sendika liderleri, G20 Zirvesinden unutulacak bir kağıt parçası değil sürdürülebilir bir ekonomi için anlamlı, ILO standartlarını temel alan bir Sözleşme istedi.

Sonuç olarak, Pittsburgh G20 Zirvesinde kabul edilen Bildirgede; liderler, Küresel İş Paktı'nı memnuniyetle karşıladılar ve ulus-

larının krizden kurtulma çabalarının sosyal boyutunu iletirmek için paktın genel çerçevesindeki kilit öğeleri benimseyeceklerini taahhüt ettiler. Liderler ayrıca, uygulayacakları krizden çıkış planlarında insan onuruna yakışır işe, istihdamın korunmasına, iş artışına ve ILO'nun çalışmaya ilişkin temel hak ve ilkelerine öncelik vereceklerini taahhüt ettiler.

Uluslararası sendikal hareket görüş ve önerilerini krizin tek kazanımı olan IMF ve DB'na G20 toplantıları sürecinde iletmekle kalmadı, ayrıca 6-7 Ekim 2009 tarihlerinde İstanbul'da toplanan IMF ve DB Yıllık Toplantılarına Küresel İş Anlaşması Vasıtasıyla Sürdürülebilir Ekonomik Toparlanmanın Teşvik Edilmesi başlıklı bir bildiri sundu. TÜRK-İŞ ise Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun 2009 yılı Konferansında kabul edilen 'Küresel İstihdam Paktı' çerçevesinde İnsan Onuruna Yaraşır İş imkânları yaratılması için hükümetten katkı yapmasını ve ülkemizde gerçekleştirilen IMF ve Dünya Bankası yıllık toplantılarında uluslararası sendikal hareketin görüş ve önerilerini dikkate almasını istedi. TÜRK-İŞ bu amaçla Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'a bir mektup ilettiler. Mektubun ekinde Küresel Sendikaların 2009 IMF ve Dünya Bankası yıllık toplantısına sunacağı bildiri metni yer aldı.

Dış İlişkiler Departmanımızın hazırladığı bu çalışmada sırasıyla yukarıda bahsi geçen Londra G20 Sendika Liderler Zirvesi Deklarasyonu, Küresel İş Paktı, Pittsburgh G20 Sendika Liderler Zirvesi Deklarasyonu ve uluslararası sendikal hareketin IMF ve DB Bankası Yıllık Toplantılarına sunduğu bildiri yer almaktadır.

Küresel Sendikalar G20 Londra Deklarasyonu

Nisan 2009

Dünya ekonomisi üçlü bir kriz kuşatmasının ortasındadır. Birleşik Devletlerde gayrimenkul piyasalarında başlayan kriz ilk etapta kredi piyasalarına ve ardından istihdama yansıdı, karmaşık ve sert bir döngü haline geldi. Ev fiyatlarının düşmesi ve işsizliğin artmasıyla birlikte kredi piyasalarındaki kriz derinleşti. Bu döngü sanayileşmiş, gelişen ve gelişmekte olan ekonomilere de yayılıyor.

G20 liderleri, 2008 Kasım ayında ilk kez Washington'da bir araya geldiklerinde, dünya zaten büyüme açısından görülmemiş bir yavaşlama ile karşı karşıya kalmıştı. Sanayileşmiş ülkelerdeki üretim azalıyordu. Şu an durum daha dramatik ve kötü. 2008 yılının son çeyreğinde GSYİH'de şaşırtıcı düşüşler kaydedildi. Yıllık oranlara vurulduğunda GSYİH, G7 ekonomileri, Avrupa Birliği ve OECD'de %6 geriledi. Kore'de bu gerileme %20'nin üzerinde gerçekleşirken, Japonya'da %13.2, Almanya'da %8.4, İtalya'da %7.2 olarak gerçekleşti. Bu değerler OECD tarafından şu ana kadar kaydedilen en kötü değerler. Bu durum adeta bir enfeksiyon gibi yükselen ve gelişmekte olan ekonomileri de sardı ve büyüme durdu. Kişi başı GSYİH azalmaya devam ediyor ve bu durum dünyanın içinde bulunduğu derin ekonomik bunalımı daha da derinleştiriyor. 2009 yılında gelişmekte olan bölgelerde, ihracat-

taki keskin düşüş ve sermaye akışlarının kuruması neticesinde, ekonomideki durgunluğun etkisi hızla yoğunlaşıyor. Uluslararası Para Fonu (IMF), Afrika, Asya, Latin Amerika ve Doğu Avrupa'da 26 düşük gelirli ülkenin, 2009 yılında yaşanan küresel durgunluğun getirdiği olumsuzluklara karşı son derece kırılgan olduklarını açıkladı. Yoksullukla küresel düzeyde mücadele edilmesi için asgari hedefleri belirleyen Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşılması, ekonomik kriz nedeniyle tehlikededir. Yoksulluğun azaltılması yolunda kaydedilen 10 yıllık ilerleme sadece birkaç ay içerisinde silindi.

İşsizlik, 2009 yılının ilk aylarında artmaya devam ediyor. ILO'nun 2009 yılı işsizlik artışının dünya genelinde 50 milyon olacağına dair yaptığı tahmin bile fazlasıyla iyimser olabilir. Çoğunluğunda sosyal güvenlik ağı olmayan gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde 200 milyon çalışan daha fazla yoksullaşmaya itilebilir. Her bir aile ferdi için günde 2 dolardan daha az kazanan çalışan yoksullar olarak adlandırdığımız kişi sayısı 1.4 milyara yükselebilir. Hükümetlerden ve uluslararası kuruluşlardan radikal bir tepki gelmediği sürece işsizlik krizi sosyal ve siyasal bir krize dönüşecektir. Dünya üzerinde var olan yoksul nüfusun %60'ını kadınlar oluşturuyor. Kriz nedeniyle işini ve evini kaybeden işçiler masum kurbanlardır. Finans sektörünün aç gözlülüğü ve yetersizliği krizi hızlandırdı. Bu durumun oluşmasına son 20 yahut ta 30 yıllık dönemde gerçekleştirilen özelleştirme, liberalleşme ve piyasaların başıbozukluğu da katkıda bulundu. Söz konusu politikaların etkileri, ücretlerde durgunluk, sosyal korumada kesintiler, işçi haklarının erozyona uğraması, istikrarsız ve güvencesiz istihdamın artması, finansallaşma olarak ortaya çıktı. Neticede bu etkiler eşitsizlik ve kırılganlığı arttırdı. Kriz ölçeği söz konusu politikaların başarısızlığının göstergesidir. Hükümetlerce verilecek radikal bir cevap olmadığı sürece bu kriz 1930'ların Büyük Buhranından bu yana karşılaşılan en ciddi ekonomik kriz olarak sosyal ve en sonunda da politik bir krize dönüşecektir.

Ekonomilerimiz iyileşmeye başladığında bir daha alışlagelmiş iş dünyasına dönüş olmayacaktır. Finans piyasalarının kendi kendini düzenleyebileceği savı piyasaları sahtekârlıklara açık hale

getirdi ve hırs unsuru reel ekonomiye zarar verebilecek mantıklı kararların alınmasını engelledi. Mali piyasaların öncelikli işlevlerine (reel ekonomide üretken yatırımın istikrarlı ve maliyet-etkin finansmanını sağlamak) dönebilmeleri için ulusal ve küresel bir düzenleyici mimariye ihtiyaç var. Bunun dışında, ekonomik olarak yeterli, çevresel olarak sürdürülebilir ve sosyal açıdan adil olan yeni bir ekonomik düzenin kurulmasına ihtiyaç var. G20 liderleri, ticaret ve finans kadar sosyal ve çevresel konulara da eşit düzeyde dikkat gösterilmesi için diğer kurumlarla çok taraflı bir girişim başlatarak küresel ekonominin idari yapısını tekrar oluşturmalıdır.

Bu yüzden küresel sendikal hareket, dünyanın önde gelen ülke liderlerine G20 grubunda diğer ülke ve uluslararası kurumlarla bir araya gelerek krizle başa çıkmak için 5 konuda strateji geliştirmeleri ve gelecek nesiller için daha adil ve daha sürdürülebilir bir dünya ekonomisi inşa etmeleri için çağrıda bulunmaktadır. Strateji ile;

Eş güdümlü bir uluslararası iyileştirme ve sürdürülebilir büyüme planı uygulanmalıdır. Söz konusu uygulama istihdam yaratma, kamu yatırımları, faal iş gücü piyasası politikaları üzerine azami ölçüde yoğunlaşmalı, genişletilmiş sosyal koruma ile en fazla ihtiyacı olan kesimleri koruma altına almalı çevreye saygılı yatırımlar yaparak ekonomiyi düşük karbonlu bir kalkınma yoluna sokmalıdır. Alternatif politikalar üstlenebilmeleri için gelişmekte olan ekonomilere kaynak ve politika yapacak alan sağlanmalıdır.

Aciz durumdaki bankalar acil bir şekilde kamulaştırılarak finans ve kredi sistemine olan güven yeniden tesis edilmelidir. Bunun da ötesinde paydaşların tam katılımı ile küresel finans sistemini kontrol altına almak için yeni mekanizmalar ve kurallar oluşturulmalıdır.

Ücret kesintisi ile mücadele edilmeli, toplu pazarlık kapsamı genişletilerek gelir eşitsizliğindeki artış süreci tersine çevrilmelidir. İş gücü piyasalarında insan onuruna yakışır işin temellerinin atılabilmesi için ücret belirleyici kurumlar güçlendirilmelidir.

2009 Aralığında Kopenhag'da yapılacak olan iklim değişikliği toplantısında geniş kapsamlı ve kararlı bir uluslararası anlaşmanın temeli hazırlanmalıdır.

ILO, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve OECD gibi uluslararası ekonomik ve sosyal kurumlara yönelik yasal norm ve kurallar oluşturulmalı bunun da ötesinde, bu kurumlar yeniden yapılandırılmalı, etkin ve sorumluluk sahibi küresel ekonomi yönetimi tesis etmelidir.

Eş Güdümlü Uluslararası İyileştirme ve Sürdürülebilir Büyüme Planı

Eş Güdüme Olan İhtiyaç

2 Nisan tarihinde Londra'da yapılacak G20 liderler toplantısının birinci önceliği dünya genelindeki büyüme ve istihdam oranlarındaki serbest düşüşe son vermek olmalıdır. Kasım ayından beri G7 ülkelerinin çoğu büyümeyi artırmak için mali önlemler alıyor, fakat IMF'ye göre tüm bu girişimler uluslararası boyutta yapılmış olsaydı büyüme ve istihdam açısından çift kat etkili olurdu. Koordinasyon eksikliği söz konusudur. Obama'nın canlandırma paketi ABD'nin yıllık GSYİH'nin %3'ü civarındadır. 2009 Şubat ayında AB ülkelerince açıklanan önlemlerin tutarı Avrupa Birliği GSYİH'nin sadece %0.8'ine denk gelmektedir. G-20 mevcut "tereffüçülerin" harekete geçmelerini ve dünya ekonomisini canlandırmak için koordineli önlemler almalarını sağlamalıdır. Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun, Avrupa Büyüme Fonlarınınca finanse edilen ve GSYİH'nin %2'sine denk gelen Avrupa İyileştirme Planı çağrısını destekliyoruz. Avrupa Merkez Bankası aynı zamanda faiz oranlarını sıfıra yakın bir seviyeye düşürmeli ve hükümet yatırımlarının düşük faiz maliyetleriyle finanse edilebilmesi için parasal politikalara çoklu kolaylıklar getirmelidir.

İstihdam Hedefli Kamu Harcaması

İstihdam ve büyüme üzerinde azami etki yaratabilmek için tedbirler, ülkelerin kendi bünyelerinde de hedef alınmalıdır. Gelecekte büyümeye en çok katkı sağlayacak iş kollarını tanımlayan

yeni bir ekonomi haritasının çizilmesine ihtiyaç vardır. Hükümetler kısa vadede talep artışını sağlayacak ve orta vadede verimlilik artışına sebep olacak altyapı yatırım programlarını ortaya koymalıdır. Tedbirler, orta ve düşük gelir grubunun satın alma gücünü artıracak nitelikte olmalıdır. Orta ve düşük gelir grubunun cebine ve cüzdanına daha fazla para konulduğunda ekonomi canlanacaktır. Sosyal yardımların artırılmasıyla, direk iş yaratma planlarıyla ve vergi değişiklikleri ile bu sağlanabilir. Kaynaklar, etkisiz ve genelleştirilmiş vergi indirimleri için harcanmamalıdır. IMF, ekonomik çöküşlerde sosyal güvenlik ağlarına yapılan harcamaların ve yerel hükümet hizmetlerine (eğitim, sağlık) yapılan transferlerin vergi indirimlerine nazaran iki kat daha etkili olduğunu belirtmiştir.

Çevreyle Barışık Yatırım ve İşler

Birleşmiş Milletler Çevre Programınca yapılan çağrıda da olduğu gibi “Çevreyle Barışık Yeni Bir Anlaşma” için bundan daha iyi bir zaman olamaz. Çevreyle Barışık İşlere ilişkin gündem enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji gibi yine çevreyle barışık alt yapıya yatırım yapılmasını öngörmektedir. Böylelikle her türlü iş kolu için yüksek nitelikli istihdam yaratılması teşvik edilmiş olacaktır. Ayrıca yeni teknolojilerin yaygınlaşması, nitelik gelişiminin artırılmasına yönelik planların iyileştirilmesi için gerekli araştırma ve geliştirmeye ilişkin kaynaklar artmış olacaktır.

Kaliteli Kamu Hizmetleri

Yeni kalkınma modelinin bir parçası olarak hükümetler, eğitim sağlık, su, hukuk, emniyet, itfaiye ve sivil güvenlik gibi kaliteli zorunlu hizmetlerin temininde kamu sektörünün ulusal ve yerel düzeydeki rolünü artırmalıdır. Kaliteli kamu hizmetleri sosyal uyum ve eşitlik unsuruna hayati katkılarda bulunabilir. Ayrıca, sağlıklı demokratik bir toplumun temel taşları olan yasaların ve yönetmeliklerin etkin ve etik bir biçimde uygulanmasına da katkıda bulunabilir.

Zaman eğitim, sağlık, çocuk ve yaşlı bakımı gibi konularda insana yatırım zamanıdır. Krizden etkilenen sektörlerde artan iş

kayıpları dikkate alındığında, işçilerin daha fazla ihtiyaç duyulan sektörlerde çalışabilmelerini sağlamak için mesleki eğitime yatırım yapılması gerektiği açıktır. Örneğin, sağlık ve bakım sektöründe yaşanan nüfustan dolayı dünya genelinde 4.2 milyon ek işe gereksinim olduğu dünya sağlık örgütü tarafından öngörülmektedir. 2015 yılına kadar tüm ilkökul çağı öğrencilerine kaliteli eğitim verme hedefinin gerçekleştirilebilmesi için 18 milyon yeni öğretmene ihtiyaç vardır. Mesleki eğitim ve reel ekonominin ihtiyaç duyduğu vasıflarda eğitim verebilmek ve ekonomilerin yeniden yapılanmasından dolayı çalışanların tekrar eğitilebilmelerini sağlamak amacıyla milyonlarca eğitime ve öğretmene ihtiyaç vardır.

Mali tedbirler, iş gücünü bir arada ve işçileri işlerinde tutacak aktif iş piyasası politikaları ile tamamlanmalıdır. İşsizlik ve ücret kaybı riskini azaltacak, gelir desteği sağlayacak program ve politikaların tasarlanması gerekmektedir. Kamu yardımı alan firmalar, hükümet ve sendikalarla yapılan anlaşmalara saygı göstermeli, istihdam ve eğitim unsurlarının dahil olduğu yeniden yapılanma programları hayata geçirme taahhütlerini yerine getirmelidir.

Hükümetin oluşturduğu iş piyasası politikaları;

İlk tehlike belirtilerinde şirketlerin işten çıkarma düğmesine basmalarını engellemeli ve geçici kredi zorlukları ile karşı karşıya kalan işletmelere destek sağlamalıdır.

Gençler, yaşlılar, niteliksiz işçiler, geçici ve yarı zamanlı işlerde çalışanlar ile kadınlar ve göçmenler gibi krizden en fazla etkilenen gruplar üzerinde odaklanmalıdır.

Kadın ve erkek işçiler arasında %22'den daha yüksek olduğu tahmin edilen ücret farklılığını gidermeye yönelik çabaları artırmalıdır.

Özellikle genişletilmiş işsizlik yardımları aracılığı ile gelir desteği sağlanmalıdır.

İşin feshi konusunda ulusal ve uluslararası işçi hakları standartlarına tam saygıyı garanti altına almalıdır.

İnsana yatırımı teşvik etmek ve her yaşta işçinin yeni nitelikler kazanmasını kolaylaştırmak için geliştirilmiş eğitim olanakları sunulmalıdır.

Yabancı düşmanlığı ve aşırı yoksulluğa sebebiyet vermemesi açısından göçmen işçilere diğer vatandaşlara tanınan hakların ayırmasını sağlamalıdır.

Gelişmekte Olan Ekonomilere Destek Verilmelidir

Küresel düzeyde işsizlik giderek artarken dünyada çalışan işçilerin büyük çoğunluğunun işlerini kaybetmeleri durumunda işsizlik yardımına başvurmaları söz konusu değil. Bu kişilerin çoğunluğu emeklilik yaşına geldiklerinde ya kendi birikimlerine ya da aile desteğine güvenmek zorundalar. Bu kriz kalkınma seviyesi her ne olursa olsun şu an otomatik dengeleyici vazifesi gören sosyal güvenlik ağlarından yoksun ülkelerde söz konusu ağların kurulması için hem bir zorunluluk hem de bir fırsattır.

İhracat güdümlü kalkınma yoluyla yüksek büyüme oranlarına ulaşan fakat temel ihracat piyasalarının yıkımıyla yüzleşen gelişen ekonomilerin iyileştirilmesi açısından çalışanların gelirlerinin artırılması ve sosyal güvenliğin genişletilmesi özel önem taşıyacaktır. Bu ülkelerdeki ekonomik iyileşme ve uzun vadeli sürdürülebilir büyüme söz konusu üyelerin güçlü bir yerel talep oluşturma kapasitelerine bağlı olacaktır.

Sanayileşmiş ve gelişmekte olan ekonomiler kendilerini kurtarmak için çabalarlarken düşük gelirli ülkelerin kenarda bırakılma riski mevcuttur. Resmi kalkınma yardımını (ODA) sürdürmek ve geliştirmek kritik bir önem taşımaktadır. Az gelişmiş ülkelere sağlanan kalkınma yardımı bütçeleri BM'in %0.7 GSYİH hedefini karşılayacak şekilde bağlayıcı taahhütler ve bir zaman çizelgesinin benimsenmesiyle korunmalıdır. Hükümetler, gıda güvenliğini gündemde tutmalı ve insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak ve gıdaya sürdürülebilir erişimlerini sağlamak amacıyla uzun vadeli tarım esnekliği tesis etmek için birlikte çalışmalıdırlar.

Çoğu gelişen ve gelişmekte olan ülkeler dönemsel mali politikalar uygulamaktadır. Bu ülkeler çöküşe sebep olan dış koşullarla

karşılaştıklarında genelde bunun kendi hatalarından kaynaklanmadığını ve uluslararası finans kurumlarının baskısı sonucu "mali disiplin" uygulamak zorunda kaldıklarını belirtirler. Uluslararası topluluk küresel talebi desteklemek ve yoksulluğun daha da artmasını engellemek için gelişmekte olan ülkelere uygulanan genişlemeci iyileştirme programlarına daha fazla destek vermelidir. Bu, Uluslararası Finans Kurumlarının ve donör ülkelerin mali yardımları artırmalarını ve ekonomiye zarar veren Uluslararası Finans Kurumlarına bağlı koşulların ortadan kaldırılmasını gerektirmektedir.

Küresel Ticaret Sistemine Kamu Desteği

Korumacılıktan çok reel ekonominin daralmasından dolayı ticaret çökmektedir. 1930 krizindeki hataları tekrarlamamalıyız. Ticaret, sadece doğru koşullar altında ekonomik büyümeyi, iyileşme ve kalkınmayı artırabilir. Dünya ticaret sisteminin meşruiyetini ve sisteme olan kamu desteğini sürdürmek ve ticaret müzakerelerinin DOHA turunu sonuçlandırmak için temel işçi haklarının korunmasında ilerlemeye gereksinim vardır.

Küresel Finans Piyasaları İçin Yeni Kurallar

G20 liderleri, bankacılık sisteminde likidite ve borç ödeme gücünü eski haline getirmek için acil olarak harekete geçmelidir, böylece temel görevi olan üretken yatırımı finanse etmiş olacaktır. Bununla birlikte, G20 liderleri küresel mali sistemde temel reform süreci başlatmalıdır. Bu reform reel ekonomiyi çıkmaza sokan finansallaşmaya son vermek amacıyla yapılmalıdır. Hükümetler, bu boyutta krizin bir daha yaşanmamasını garanti altına almalıdırlar.

Güven Tazelenmeli, Bankalar Ulusallaştırılmalıdır

Bankacılık sektörü ödeme güçlüğü çeken birçok bankayı kapsamaktadır. Bu bankalar kriz olmasa da risk altında bulunan bankalardır. Hükümetlerin bu durumda iki seçeneği bulunmaktadır.

i) Vergi mükellefleri sponsorluğunda kötü aktif değerler havuzu oluşturabilir

ii) ii) Sisteme getireceği risk temelinde tüm zayıf bankaları ulusallaştırabilir.

Birinci seçenek ne kötü aktif değerleri iyisinden ayırabilecek ne de güveni tazeleyebilecektir, sadece kamu maliyesinin durumunu daha kötüleştirecektir. Banka paydaşlarının bu şekilde kurtarılması çalışan kesimlerden dünyanın en zengin hane halklarına yapılacak para transferine sebep olacaktır. Çünkü çalışanlar, mali kurumların paydaşları arasında adil olarak temsil edilmemektedirler. Bu koşullar altında ulusallaştırmak güven tazelenmesi adil risk paylaşımı ve iyileşmenin ardından vergi mükelleflerinin kazançtan yararlanmasının garanti altına alınmasının tek yoludur.

Aynı zamanda hükümetler, kriz sonrası mali yapının yeniden yapılanmasına yönelik çabaları tanımlayan demokratik noksanlıkları da düzeltmek zorundadır. Mali sistemin yeniden yapılandırılmasını felaket bir biçimde çöken mevcut sistemin yaratıcıları olan aynı uzmanlara, Mali İstikrar Forumu (FSF) uzmanlarına bırakmamalıdır. Aynı şekilde; FSF, geçmişte sendikalar, sivil toplum örgütleri ve BM, ILO gibi diğer paydaşlarla birlikte çalışmakta başarısız oldu. İleride bunu yapacak kaynak, uzmanlık ve uygun yönetim yapısına da sahip değil.

Mevcut kriz, finans sisteminin ticari bankalar gibi sadece küçük bir bölümünün gerçek anlamda gözlem gerektirdiğine ilişkin kural koyan 'yetkilendirilmiş denetim' yaklaşımına ait sınırları açığa çıkarmıştır. 2008 Eylül sonrası bazı girişimler, basit yönetmelik yaklaşımlarını geçmişin küresel mali kuralları ile değiştirme gereğini ortaya koymuştur. Finans piyasalarının uluslararası boyutta düzenlenmesine ilişkin faaliyet planına yönelik önerilerimiz aşağıda yer almaktadır:

'Gölge' Finans Ekonomisi Üzerinde Kısıtlama Politikası

Yatırımcıların mali sorumluluk açısından eşit şartlarda olması sağlanmalı, şeffaflık ve gerektiğinde işverene ait sorumluluklar için hileli fonlar ve girişim sermayeleri düzenlenmeli, kredi bağlantılı her türlü bilanço dışı işlemler yasaklanmalı ve kamunun yeterli derecede gözlem yapabildiği, şeffaflık arz eden bir durum

ortaya konana kadar karmaşık yapıyla tüm finansal ürünlere erişim kesin olarak kısıtlanmalıdır.

Vergi Cennetlerine Son Verilmelidir

OECD vergi şeffaflığı ve bilgi alış verişi konusunda yüksek standartlar geliştirmek için çalışıyor. Taahhütlere rağmen halen daha 40 adet vergi cenneti ve bankaların gizliliğine ilişkin yargılama bulunuyor. Mevcut ortam G20 Zirvesinin bu türden ülkelere açık bir mesaj göndermesi için eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Şu an dünyanın geri kalanını birleştirme ve standartları uygulama zamanı, aksi halde vergi tabanlarının korunması için bir ceza paketi geliştirilecektir. Hükümetler aynı zamanda, ulusal ve uluslararası vergi işbirliğini teşvik etmeli; yabancı yatırımlara ve nakit akışlarına erişimin uluslararası düzeyde kabul görmüş idare ile şeffaflık standartlarına tabi olmasını sağlamak için adım atmalıdır.

Gelişmekte Olan Ülkelerin Ulusal Finansa Adil ve Sürdürülebilir Erişimi Sağlanmalıdır

Kalkınmakta olan ülkelere kapasiteleri ve ihtiyaçları oranında kredi borçlanma olanağı sağlanmalıdır. IMF'nin özel fon kullanma hakkı programları, bölgesel para işbirliği, cari bütçe fazlası olan ülkelerin sermaye akışını yönlendirmek alınabilecek önlemlerden birkaçıdır.

Aktif Değerlerde Oluşan Köpüğü ve Borç Sermaye Oranı Riskini Azaltmak İçin Özel Bankacılık İşletme Modeli Reformu

Banka kredilerine karşılık bir kenara ayrılması gereken teminatlar; yani sermaye yeterliliği kurallarını değiştirmek yoluyla sermaye yeterliliğine ilişkin koşullar, bankaya ait aktiflerdeki artış ve mevcutlardan kaynaklı riskin derecesine bağlanmalıdır. Bu bankaların aşırı dereceli aktif riskine maruz kalmasının önüne geçecektir. Böylelikle ek olarak mevcutların dağılımı sosyal açıdan arzulan hedeflere yönlendirilebilecek ve merkez bankalarının bankaların elindeki aktif fiyatlarından kaynaklanan enflasyonu denetim altında tutabilmesi kolaylaşacaktır.

Yönetici, Paydaş ve Diğer Mali Arabuluculara Yapılan Ödemelerin Kontrolü

Ödeme planlarını yeniden tasarlamak suretiyle bunların olumlu ekonomik, sosyal ve çevreye ilişkin faaliyetlere yansması ve teşvik etmesi sağlanmalıdır. Finansal hizmetler konusunda ise sorumluluk sahibi satışlar ve borç verme uygulamalarının sağlanması açısından önem arz etmektedir. Yönetim birimleri ve tüccarlar için ise 5 yıl boyunca ikramiye ya da diğer performansla dayalı ödeme planlarının işçilere ödenen tavan ücretler kadar olması sağlanmalı ve bunların mali avantaja dönüştürülmesi yasaklanmalıdır, ayrıca sermayenin ülke içinde kalmasına ilişkin hükümler çıkarılmalıdır.

Hissedarların Kar Payları ve Hisselerin Geri Satın Alınmasına İlişkin Programlar ve Dolaylı Krediler

Kalkınma dönemlerinde ekonomik düşüşler ve borç ödeme gücünde karşılaşılabilecek risklere dayanmak amacıyla kar payları ve geri satın almaları karşıt biçimde karlar kaynaklara yeterli miktarda dağıtılmalıdır. Firmaların borçlanma suretiyle satın alınmasına dair tertipleri içeren, sürdürülebilirlikten yoksun finansman modelleri ile mücadele edilmelidir. Çünkü söz konusu plan ve tertipler bir takım girişim sermayesi sahibi grupların para ucuzken şirketleri talan edip, onları dağlar kadar borç ödemeye mahkûm etmesine sebep olmaktadır.

Çalışan Aileleri Yıkıcı Borçlara Karşı Korunmalıdır

Ev kredisi, kredi kartları, sigorta, baştan çıkarıcı çeşitli uygulamalar gibi finansal sözleşmelere dayanan işlemlerde şeffaflık ve dolayısı ile çalışan ailelerin borç alma güvenliği artırılmalıdır. Buna yönelik olarak, kredi faiz oranları ve harçlar ulaşılabilecek bir seviyede tutulmalıdır. Bankalar ve diğer kredi sağlayıcıların istihkak ve teşvik planları; sorumluluk içeren satış ve borç verme uygulamaları sayesinde, hissedarlardan ziyade müşterilerin çıkarına hizmet edecek biçimde yeniden tasarlanmalıdır.

Denetleyicilerin Kaynakları ve Görevleri Çoğaltılmalıdır

Teftiş yetkililerine yeterli derecede icra yetkisi verilmeli, bu alanda uygun personel alımı yapılmalı ve görevlerin yerine getirilmesi için deneyim ile teknolojiye tam erişim sağlanmalıdır. Finans kurumlarında çalışan temsilciler ile söz konusu düzenleyiciler arasında doğrudan iletişim kanalları oluşturmak da dâhil olmak üzere, teftişin çerçevesi güçlendirilmelidir.

Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırılmalı ve Değiştirilmelidir

Kredi birlikleri, sandıklar, kooperatif bankacılığı, karşılıklı sigorta ve topluluk bazlı diğer kamu finansmanı hizmetleri geliştirilmeli ve teşvik edilmelidir. Hizmetlerde ve kanuni şekillerde bu türden bir çeşitlilik, küçük ve orta ölçekli şirketler ile çalışan ailelerin ihtiyaçlarını karşılamaya aynı zamanda da reel ekonomiye hizmet eden dengeli ve sağlam bir yerel finans hizmet sektörünün kurulmasına yardımcı olacaktır. Bankacılık sektörünün yeniden yapılanmasına dair her şey sosyal diyalog ve istihdamda tarafsızlığa ilişkin en yüksek standartlar ile bağlantılı olmalıdır.

İşçilerin Emeklilik Aylıkları Korunmalıdır

G20 liderleri işçilerin emeklilik planlarını korumak için faaliyete geçmelidir. Kriz işçilerin emeklilik aylıklarının gölge finans sektörüne sınırsız yatırılması riskini doğurmuştur. Kriz ilk etapta emeklilik yaşı gelenleri etkileyecektir, bu kişilerin emeklilik aylıkları korunmasız olarak tanımlanan katkı planlarının altına düşecektir. Hükümetler, çalışanlar için uygun emeklilik planlarını garanti altına almak için adım atmalıdır. Mevcut hükümet teminat planları ve emeklilik fon yatırım yönetmelikleri güçlendirilmelidir.

Ücret Kesintileri Durdurulmalı ve Gelir Dağılımındaki Adaletsizlik Giderilmelidir

Son yirmi beş yıldır birçok ekonomide ortaya çıkan iş piyasaları esnekliği, ücret kesintisi riskini de artırmıştır. Satın alma

gücünün azalmasıyla krize bir nevi katkı sağlanmış ve güvensizlik artmıştır. Hükümetler, 1930'lu yıllarda yaptıkları hataları tekrarlamamalı ve rekabete dayalı ücret kesintilerine izin vermemelidir. Çalışanların korunmasını zayıflayacak politikaları uygulamak ve iş kaynaklı tehlikeleri artırmaktan ziyade hükümetler iş piyasasının temellerini kazanç kesintisine sebebiyet vermeyecek şekilde düzenlemelidir. Çalışanların temel hakları korunmalı ve toplu pazarlık kapsamı genişletilmelidir. Gelir ve servetin daha adil dağılımına yardımcı olan kurumların tekrar inşa edilmesi teşvik edilmelidir. Çalışan yoksulların daha da artmasını engellemek için asgari ücret çalışanların ve ailelerinin insan onuruna yakışır koşullarda yaşamasını garanti altına alacak şekilde artırılmalıdır. Güvencesiz çalışanların birçoğunu kadınlar oluşturmaktadır. Kadının erkek eşitliğini sağlamak ve istihdamda kadına yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmak ulusal ve uluslararası politik gündemin önceliği olmalıdır.

Kriz öncesi gerek ülkelerin kendi bünyesinde gerekse ülkeler arasında gelir eşitsizliği artmıştır. Kötüleşen ekonomik durum mevcut eşitsizliği daha da artıracaktır. Spekülatif hareketler sonucunda birkaç kişinin serveti artmıştır. Şu an birçoğumuz bunun bedelini ödemekteyiz. Yeni bir ekonomik modele ihtiyacımız var. Bu model çevre açısından sürdürülebilir olmalı ve dengeli reel ücret artışı ile verimlilik artışını garanti altına almalıdır. Ayrıca, eşitsizlikle mücadele eden, vergilendirmeyi işçiden sermayeye dönüştüren daha adil bir vergi sistemine ihtiyaç var.

Birçok gelişmekte olan ülkede iş piyasası kurumları sanayileşmiş ülkelere nazaran daha zayıf ve işgücünün büyük bir bölümü kayıt dışı ekonomide faaliyet göstermekte olup herhangi bir koruma kapsamında değiller.

Uzun vadede bakılacak olursa 30 yıllık yüksek ekonomik büyümeyi sağlayan ve savaş sonrası süreçte hayat standartlarını iyileştiren politika planlaması ve üçlü yapı dahilinde gerçekleştirilen ekonomik ve sosyal istişareler tekrar oluşturulmalıdır.

İklim Değişikliğinin Hafifletilmesine Yönelik Uluslararası Bir Anlaşma İçin Kurum Oluşturulmalıdır

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) ve Uluslararası İşveren Örgütü (IOE)'ye ait 'Yeşil İstihdam' başlıklı raporlarda yer alan çağrılarda da belirtildiği gibi Yeni bir Yeşil Anlaşma'nın hayata geçirilmesi için bundan daha iyi bir zaman olmayacak. Hükümetler düşük karbon oranına sahip, çevre dostu ve sosyal açıdan sürdürülebilir ekonomilere geçişin kolaylaşması için faaliyetlerini eş güdümlü hale getirmelidir. Dünyanın bu geniş ölçekli iklim değişikliğini önlemek amacıyla attığı en ufak bir adım umudu yok ve bu türden önlemlerin alınması zorunludur. Bu önlemler çerçevesinde gerek şimdi gerekse gelecekte en iyi ihtimalle küresel verim %5 oranında düşecektir, ancak bu önlemler alınmadığı takdirde uzun vadeli çevresel ve ekonomiler arası etkileşime ilişkin mevcut model çerçevesinde toplumlar çökecektir.

'Çevreyle Barışık İşler' başlığına ilişkin gündem dünya genelinde tüm devletlerin bir dizi temel ilkelere uyması şartı ile 2008 yılında Niigata'da düzenlenen G8 Çalışma Bakanları Zirvesi tarafından da desteklenmişti. Gündemde enerji verimliliği ve yenilenebilir enerjilere geniş ölçekli yatırım yapılması, araştırma ve geliştirmeye yönelik mali kaynak aktarılması, yeni teknolojilerin daha yaygın hale getirilmesi ve niteliğinin artırılması vurgulanmaktadır. Ayrıca söz konusu gündem, daha etkin bir toplum yapısına geçiş aşamasında olan sürdürülebilir ekonominin, tüm iş kollarına eşlik edecek biçimde bir kalkınma programının ve adil geçiş stratejilerinin altını çizmektedir. Bu geçiş stratejileri diğerlerine nazaran sosyal koruma politikaları ve ekonomik açıdan çeşitlilik gibi hususlarda sendikalar, iş dünyası ve de sivil toplumla istişareyi gerektirmektedir.

Dünya, iklim değişikliğiyle mücadeleye başlanması için gereken acil önlemlerin kriz tarafından sekteye uğratılmasına izin vermemelidir. Bu gündem üzerinde ekonomik ve mali kriz kapsamında ileriye gitmek bu yıl Kopenhag'da yapılması şart olan iklim

anlaşmasına da hizmet edecektir. Bunun olması için gelecekteki anlaşmada politika açısından içinde sendikaların anahtar rol üstlendiği, geniş ve sürdürülebilir bir fikir birliğine ihtiyaç vardır.

Küresel Ekonomi Etkin ve Mali Sorumluluk Anlayışıyla Yönetilmelidir

1944 yılında dünyanın başta gelen ülkeleri ekonominin toparlanmasına destek verecek yeni bir takım küresel mali düzenlemenin oluşturulması için bir araya gelmişlerdir. Ancak bugün Bretton Woods'ta kararlaştırılanlardan çok daha istekli bir takım düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır. Değişim mali düzenlemenin ötesine gitmelidir. Kriz küresel ekonominin yönetilmesine ilişkin mekanizmalarda var olan ciddi zaafı ortaya çıkarmıştır. Birbiriyle bağlantılı politika alanlarını uyumlu bir şekilde bir araya getirerek 'büyük küresel anlaşma'nın gerçekleşmesini sağlayacak karar alma yapısı yoktur. Örneğin, eğer ticari gündem nihayetinde ilerleyecekse, sistem içerisinde istihdamdaki değişiklikleri daha düzgün hale getirecek, rekabetteki yoğunluğu teşvike bağlı şekilde dönüştürecek daha güçlü bir sosyal payandaya ihtiyaç vardır. G20 süreci bunun bazı unsurlarını taşımaktadır, fakat sorunların mali açıdan desteklenmesinde çok ağır kalmaktadır. Reel ekonomi ile insan onuruna yakışır iş ve yoksulluğun azaltılmasına bağlı sorunlar, G20 müzakerelerinde kenarda kalan önlemler niteliğindedir. Ayrıca dünyanın hemen, hemen yarı nüfusunu temsil eden ülkeler burada temsil edilmemektedir. Bu ülkelerin burada yapılan işe müdahale etme imkânları yoktur.

Etkili olabilmeyi, meşruiyeti ve sorumluluğu birbirine bağlayan ekonomi ve sosyal politikalar hakkında küresel düzeyde yeni bir karar alma forumuna ihtiyaç vardır. Başlangıç noktası Alman Şansölyesi ve İtalyan Maliye Bakanı tarafından önerilen OECD, DTÖ, ILO, IMF ve Dünya Bankası araçlarına dayanan küresel ekonomi ve sosyal yönetim üzerine bir sözleşme veya yasal araç olabilir. Söz konusu sözleşme ILO Temel Çalışma Standartları, OECD'nin Çokuluslu Şirketler Rehberi, Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi ve Kurumsal Yönetişim İlkeleri gibi standartları referans göstererek bu organlara yol gösterici ilkelerin bir sentezini sunmalıdır. Bu

piyasa davranışını ilgilendiren kuralları ILO'nun insan onuruna yakışır iş gündeminde yer alan istihdam ve işyerinin gelişimi, sosyal koruma, insancıl çalışma koşulları, anlamlı çalışma ilişkileri ve işyerinde haklar konusunda tamamlayıcı olan unsurlara bağlayacaktır. Bu önerinin ciddi bir şekilde değerlendirilmesi ve birbirine giderek daha fazla bağlı hale gelen dünya ekonomisini idare edebilmek noktasında ihtiyaç duyulan inandırıcı dünya liderleri küresel zirvesine destek oluşturmak için gerekli danışma sürecinin başlatılması konusunda ısrar etmekteyiz.

Hükümetler işi başlatmalı, fakat bu bankerlere ve kapalı kapılar ardında toplanan maliye bakanlığı yetkililerine bırakılamaz. Sendikalar, bu sürecin içerisinde yapıcı bir şekilde yer almaya hazır ve sendikalara masada yer vermeleri için hükümetlere çağrıda bulunmaktadır. Sendikaların yeni yönetişimin bir parçası olması ve OECD'de olduğu gibi uluslararası örgütlerin danışma yapılarında yer alması gerekir. Haziran 2008'de ILO tarafından kabul edilen "Adil Küreselleşme için Sosyal Adalet Deklarasyonu"na paralel olarak; ILO, istihdamı, sosyal öncelikleri ve insan onuruna yakışır işi karar almanın merkezine yerleştirerek mevcut krize etkin cevap verebilecek yeni çok taraflı yapının merkezinde yer almalıdır.

Küresel kurum ve süreçlerde daha zayıf ülkelerin temsillerinin ve güçlerinin artırılmasına ihtiyaç var. Gelişmekte olan ülke Hükümetleri yeni ekonomik düzenin kurumlarında tam rol oynamalıdır. Özellikle, odak noktası gelişmekte olan ülkeler olan Dünya Bankası bu ülkelere en azından endüstrileşmiş ülkelerle eşit düzeyde oy hakkı tanımalıdır - ekonomiye ve aynı zamanda sosyal kriterlere istinaden-. IMF'nin de aynı şekilde acilen yenden yapılandırılması, düşük geliri olan müşteri ülkelerin ve son yıllarda küresel ekonomideki rolleri artmış olan gelişen ekonomilerin temsillerini artıracak şekilde yönetim yapısının değiştirilmesi gerekir. G20 liderleri zaten Uluslararası Finans Kurumlarına daha fazla kaynak vermek konusunda uzlaştılar, ancak bunun karşılığında gerek Banka gerekse IMF geliştirmekte olan ülkeleri dönemsel politikalara itecek koşullar dayatmaya son vermek zorundadır. Örneğin, Ekim 2008'den bu yana çeşitli hükümetlerle müzakere

edilen acil IMF kredi anlaşmaları en fazla korumaya muhtaç kesim dışında kalanların sosyal korumadan faydalanmalarını engelleyen reformlar içermekte ve faiz oranı yükselişlerini, ücret ve emekli aylıklarının azaltılmasını, kamu hizmetleri için ödenen ücretlerin ve özelleştirmelerin artırılmasını öngörmektedir. Bunun yerine, yeni düzenlemeler insan onuruna yakışır işin elde edilmesi ve temel çalışma standartlarının gözetilmesi ile desteklenmelidir. Afrika Birliği (AU), Güneydoğu Asya Milletler Birliği (ASEAN), Amerika Devletler Örgütü (OAS) benzeri bölge örgütleri Avrupa Komisyonu gibi G20'de yer almalıdır.

Sonuçlar

Sendikalar, yıllardır herkes için insan onuruna yakışır iş sağlama kabiliyetini görmezden gelerek reel ekonominin finans ihtiyacına rağmen düzenlenemeyen ve yönetilemeyen mali piyasaların artan hakimiyeti ve ekonomik ve sosyal kurumlar arasındaki dengesizliği eleştire gelmiştir. Hükümetler, sosyal taraflarla ve ILO gibi ilgili uluslararası kuruluşların katkısı ile yeni bir ekonomik dünya düzeni oluşturmalıdır. Bu önce insanı temel alan bir politikaya yönelmeyi gerektirmektedir. Bizim temsil ettiğimiz işçiler ve sendikalar artık bankerlerin ve hükümetlerin doğru yapacaklarına güvenmiyor. Çalışanların masada sandalye sahibi olmaları zorunludur. Tam şeffaflık, ifşa ve danışma olmalıdır. Küresel sendika örgütleri daha adil ve çevreci bir gelecek inşa etmek için kendi rollerini oynamaya hazırdırlar.

■ Küresel İş Paktı

Haziran 2009 tarihinde Cenevre'de gerçekleştirilen 98. Uluslararası Çalışma Konferansı'na 183 üye devleti temsilen 4 bin delege katılmıştır. 19 Haziran 2009 tarihinde Uluslararası Çalışma Örgütü ekonomik toparlanmayı hızlandırmaya, yeni iş imkânları oluşturmaya ve çalışan bireyler ile aileleri için koruma sağlamaya yönelik ulusal ve de uluslararası politikalara rehberlik edecek "Küresel İş Paktı"nı kabul etmiştir.

Devlet ve hükümet liderleri, başkan yardımcıları, çalışma bakanları, işçi ve işveren temsilcileri ile diğer liderlerin katıldıkları, üç gün süren "ILO Küresel İş Zirvesi" esnasında "Küresel İş Paktı"na güçlü bir destek verilmiştir. Zirve sonucunda, ILO'nun sanayileşmiş ülkeleri temsil eden G20'ye istihdam ve sosyal koruma ile ilgili konularda müdahil olması yönünde ortak bir düşünce benimsenmiştir.

"Küresel İş Paktı" şu ana dek ekonomik krize karşı ILO tarafından kabul edilen en acil ve en geniş kapsamlı tepkidir. "Küresel İş Paktı"nda hükümetlere, işçi ile işverenleri temsil eden örgütlerle birlikte çalışarak, ILO'nun "İnsan Onuruna Yakışır İş" gündemine uygun politikalar aracılığıyla küresel iş krizi ile mücadele etmeleri çağrısında bulunmaktadır.

ILO Genel Direktörü Somavia, Zirve konuşmasında, ekonomik toparlanmanın 2009 itibarıyla başlaması durumunda bile küresel iş krizinin 6 ila 8 yıllık bir süreye sarkabileceğini ifade etmiştir. Somavia, her yıl küresel iş piyasasına 45 milyon yeni giriş oldu-

ğunu, bu yeni girişlerin çoğunluğunu gençlerin oluşturduğunu ve istihdamın kriz öncesi seviyesine dönebilmesi için önümüzdeki 5 yıl içerisinde küresel ekonominin 300 milyon yeni iş imkânı yaratması gerektiğini belirtmiştir.

“Küresel İş Paketi” ülkelerin kendi durum ve ihtiyaçları doğrultusunda uygulayabilecekleri krize karşı tepki önlemlerini içermektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından kabul edilen “Küresel İş Paketi”nin genel kapsamı şöyledir:

Krizle Mücadelede İnsan Onuruna Yakışır İş

Küresel ekonomik kriz ve sonrasında yaşananlar, dünyanın giderek artan işsizlik, yoksulluk ve eşitsizlik ihtimali ile karşı karşıya kaldığı anlamına gelmektedir. İstihdam genellikle ekonomik toparlanmadan yıllar sonra düzelmektedir. İşletmeler kapanmakta, iş kayıpları oluşmaktadır. Mevcut durumu engellemeyi hedefleyen girişim, kapsamlı bir tepkinin parçası olmak durumundadır.

Bireyleri korurken hakları teminat altına alan, temsil ve katılımı teşvik eden, işlerin, sürdürülebilir işletmelerin, nitelikli kamu hizmetlerinin temin edilmesine odaklanan ulusal ve uluslararası çabaları güçlendirmeyi amaçlayan eşgüdümlü küresel politikalara ihtiyaç vardır.

Bu açılım ekonomik canlanmaya, adil küreselleşmeye, refah ve sosyal adalete katkı sağlayacaktır. Dünya krizden sonra farklı görünmelidir. Tepkilerimiz, daha etkin iş ve işletmeler yaratan, işçi haklarına saygılı, kadın erkek eşitliğini teşvik eden, kırılgan kesimi koruyan, kaliteli kamu hizmetlerinin sağlanmasında ülkelere yardımcı olan ve ülkelerin Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşmasına yardım eden adil bir küreselleşmeye, daha çevreci bir ekonomi ile kalkınmaya katkı sağlamalıdır.

Hükümetler ile işçi ve işveren örgütleri “Küresel İş Paketi”nin başarıya ulaşmasına katkı sağlamak amacıyla bir arada çalışmayı taahhüt etmişlerdir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün “İnsan Onuruna Yakışır İş” gündemi bu tepkinin çerçevesini oluşturmaktadır.

Toparlanma ve Kalkınmayı Teşvik Eden İlkeler

“İnsan Onuruna Yakışır İş” gündemi ve 2008 yılında kabul edilen “Adil Küreselleşme İçin Sosyal Adalet Beyannamesi” çerçevesinde ILO tarafından verilen taahhütler söz konusu eylemi yönlendirmelidir.

Sürdürülebilir işletmeler ve nitelikli kamu hizmetleri aracılığıyla istihdamın korunmasına ve artırılmasına öncelik verilmeli, krizden çıkış ve kalkınma amaçlı uluslararası çabaların bir parçası olarak herkes için uygun bir sosyal koruma şemsiyesi oluşturulmalıdır.

Risk altındaki genç nüfus, düşük gelir grubu, düşük nitelikliler, kayıt dışı sektör çalışanları ve göçmen işçiler de dâhil olmak üzere krizden ağır biçimde etkilenen toplumun kırılgan kesimine verilen destek artırılmalıdır.

Mevcut işlerin korunması, iş değişikliğinin sağlanması ve işsizlerin işgücü piyasasına erişimlerinin desteklenmesine yönelik tedbirlere odaklanılmalıdır.

Etkili kamu istihdam hizmetleri ve başka işgücü piyasası kurumları oluşturularak bunların güçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Temel çalışma standartları ile hem ekonomik alanda hem de istihdamda krizden çıkışı destekleyen, kadın erkek eşitsizliğini azaltan diğer uluslararası standartlar teşvik edilmelidir.

İşveren ve işçiler arasında yapılan toplu pazarlık benzeri yapıcı sosyal diyalog süreçleri işletilmelidir.

Kısa vadeli önlemlerin sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlikle uyumlu olması sağlanmalıdır.

Devlet ve özel sektör arasında birliktelik sağlanmalı, istihdam yaratılmasını teşvik eden bir yasal ortam ile piyasa ekonomileri etkin bir şekilde düzenlenmelidir.

ILO'nun diğer uluslararası kuruluşlar, uluslararası finans kurumları ve kalkınmış ülkelerle birlikte çalışarak politikaların birbirine uyumunu güçlendirmesi gerekmektedir.

Az kalkınmış, kalkınmakta olan ve geçiş sürecinde bulunan ülkelere destek verilmelidir.

İnsan Onuruna Yakışır İş Tepkisi

Her ülkenin kendi durum ve önceliklerine göre siyasi bir paket oluşturmasına yönelik genel çerçeveyi ortaya koyan ilkeler, eşit biçimde çokuluslu kuruluşları bilgilendirmeli ve bununla birlikte “İnsan Onuruna Yakışır İş” olgusunu desteklemelidir.

Geriye çevrilmesi zor gözükken uzun dönemli işsizlik ile artan kayıt dışılık riskini sınırlamak amacıyla yeni iş olanaklarının desteklenmesi ve bireylerin iş sahibi olmalarına yardım edilmesi gerekmektedir. Bunun başarılması için krizle mücadelenin merkez noktasına üretken istihdam ile “İnsan Onuruna Yakışır İş” kavramının konması şarttır. Bunun için ise mevcut talebin artırılması ve makroekonomik canlandırma paketleriyle ücret seviyelerinin sürdürülebilirliğini sağlamak gerekir. İş arayanlara etkin ve doğru hedeflenmiş aktif işgücü piyasası politikalarını uygulamak suretiyle yardım edilebilir. Yine iş arayanların yeterli desteği alabilmeleri için kamu istihdam hizmetlerinin etkinliği ve bu hizmetlere ilişkin kaynakların artırılması, özel istihdam bürolarının olduğu yerlerde nitelikli hizmetler sunarak çalışan haklarının korunmasının sağlanması gerekmektedir.

Ücretliler ve kendi hesabına çalışanlar için mesleki eğitim ile girişimcilik becerilerinin ilerletilmesine yönelik programların uygulamaya konması gerekmektedir. Özellikle işini kaybetmiş olanlar, kaybetme riski altında bulunanlar ve kadınlar ile gençler gibi toplumun kırılgan kesimleri için mesleki becerilerin geliştirilmesi, güncellenmesi ve bu sayede bu kesimlerin istihdam edilebilirliklerinin artırılması şarttır. Bu amaca yönelik yatırımların biran evvel hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Sosyal diyalog ve toplu pazarlık vasıtasıyla iyi tasarlanmış bir takım programların uygulamaya konması iş kayıplarını sınırlamak

ya da önlemek açısından çok önemlidir. Ayrıca işletmelerin işgücünü ellerinde tutabilmelerine destek olması açısından da sosyal diyalog ile toplu pazarlığın önemi göz ardı edilemez. Söz konusu programlar içerisinde iş paylaşımı ve kısmi işsizlik ödemeleri yer alabilir.

Ekonominin değişik sektörlerinde iş olanaklarının yaratılabilmesi için hedef odaklı girişimlerin çarpan etkisi göz önünde bulundurulmalıdır.

Orta ve küçük ölçekli işletmeler ile mikro işletmelerin istihdam içerisindeki önemi nedeniyle bu işletmelerin gelişmeleri için uygun ortamı sağlayacak makul kredilere erişim tedbirlerinin teşvik edilmesi gerekmektedir.

Kooperatiflerin ihtiyaçlarına uygun şekilde destek sağlanmalıdır.

Geçici istihdam, acil kamu hizmet programları gibi doğrudan iş olanağı yaratmaya yönelik önlemler için garantili kamu istihdam programlarının kullanılması, bu sayede kayıt dışı ekonomi ile mücadele edilmesi gereklidir.

Sürdürülebilir işletmeleri oluşturulması ve geliştirilmesi yoluyla istihdamı destekleyen yasal bir ortamın sağlanması şarttır.

Altyapı, araştırma ve geliştirme, kamu hizmetleri, çevreci hizmet ve mal üretimi gibi alanlarda istihdamın yaratılması ve bu doğrultuda yatırım yapılması gerekmektedir.

Etkin sosyal koruma sistemlerinin kurulması ve bireylerin korunması için sürdürülebilirlik esastır. Sürdürülebilir sosyal koruma sistemleri toplumun kırılgan kesimlerinin daha da yoksullaşmasını önleyebilir, sosyal sıkıntılara cevap olabilir. Aynı zamanda ekonominin istikrara kavuşmasına yardımcı olurken istihdam edilebilirliği de teşvik edebilir. Kalkınmakta olan ülkelerde sosyal koruma sistemleri yoksullukla mücadelede başta gelen etkenlerden biridir. Ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması için gereklidir. Mevcut kriz ortamında toplumun kırılgan kesimlerine yardımcı olacak kısa vadeli tedbirlerin uygulamaya konması gerekmektedir. Bu bağlamda ülkeler mümkün olduğunca yoksul

insanların hayati ihtiyaçlarını gidermeye ve yoksulluğun ortadan kaldırılması için nakit transferi programlarını devreye sokmaya dikkat etmelidir.

Herkesine uygun bir sosyal koruma sisteminin oluşturulması yönünde çalışılmalıdır. Temel ölçekte bir sosyal koruma oluşturmak amacıyla sağlık hizmetlerine erişime, yaşlılar ve engelliler için gelir güvenliğinin sağlanmasına, gerek işsiz gerekse çalışan yoksullara yönelik kamu istihdam güvence programlarının hizmete sokulmasına ihtiyaç vardır.

Ulusal işgücü piyasasının koşullarını dikkate alan istihdam teşviklerinin yanı sıra işsizlik yardımlarının süresini ve kapsamını genişletmek gerekmektedir.

Uzun süredir işsiz olanların becerilerini geliştirmek suretiyle işgücü piyasasıyla bağlantıda kalmalarını sağlamak çok önemlidir.

Emeklilik veya sağlık fonlarının yeterli biçimde finanse edilmediği ülkelerde asgari yardım güvencesi sunmak vasıtasıyla işçilerin uygun korumaya kavuşturulması ve işçilerin birikimlerini nasıl daha iyi koruyabileceklerini göz önünde tutan uzun vadeli programların tasarlanması gereklidir.

Geçici işçilere yönelik uygun teminatların sağlanması şarttır. Ülkelerin tümü gelir desteği, becerilerin geliştirilmesi, eşitlik, ayrımcılığa son verilmesi gibi uygulamalarla krizden ağır biçimde etkilenen toplumun kırılgan kesimlerine yardım etmelidir. Deflasyonist ücret spirallerini engellemek için sosyal diyalog, toplu pazarlık ve kanun veya pazarlıkla belirlenmiş asgari ücretlerin uygulanmaya konması gerekmektedir. Asgari ücretler düzenli şekilde gözden geçirilmeli ve uyumlaştırılmalıdır. Hükümetler, işveren ve aynı zamanda tedarikçi olmaları nedeniyle pazarlıkla belirlenen ücret oranlarına uymalı ve uygulamalıdır.

Cinsiyetler arası ücret farklılıklarını asgariye indirmek bu çabaların bir parçası olmalıdır.

Güçlü ve verimli şekilde işleyen sosyal koruma sistemlerine sahip ülkeler, ekonomilerini istikrarlı hale getirmek ve krizin sosyal etkilerine müdahale etmek bakımından etkin bir mekanizmaya sahiptirler. Söz konusu ülkelerin mevcut sosyal koruma sistemlerini daha da güçlendirmeleri gerekebilir. Diğer ülkeler için öncelik, yukarıda söz edilen sistemlere ilişkin temeli oluştururken acil ihtiyaçlara cevap vermektir.

Uluslararası çalışma standartları iş yerindeki haklar açısından temel niteliğindedir. Bu bakımdan uluslararası çalışma standartlarına bağlılığın güçlendirilmesi esastır. Söz konusu standartlar ayrıca çalışma haklarının uygulanmasını destekleyerek özellikle kriz dönemlerinde faydalı bir sosyal diyalog kültürü oluşturulmasına katkıda bulunur. Çalışma şartlarında geriye gidişin önlenmesi ve krizden çıkılması açısından, işyerinde temel prensiplere ve haklara saygı gösterilmesi gerekmektedir.

Zorla çalıştırma, çocuk işçiliği ve iş yerinde ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve önlenmesine yönelik çaba gösterilmelidir.

Sendikal özgürlük, örgütlenme hakkı ile toplu sözleşme hakkı etkin biçimde tanınmalıdır. Temel çalışma sözleşmelerine ilaveten birtakım uluslararası sözleşme ve tavsiye kararları konu ile yakından ilgilidir. Bunlar arasında istihdam politikası, ücretler, sosyal güvenlik, istihdam ilişkisi, iş akdi feshi, işgücünün idaresi ve denetimi, göçmen işçiler, kamu sözleşmelerinde işgücü koşulları, iş sağlığı ve güvenliği, çalışma saatleri ve sosyal diyalog mekanizmaları gibi alanlara yönelik ILO'nun bazı araçları vardır.

ILO'nun çokuluslu işletmeler ve sosyal politika prensiplerine ilişkin üçlü deklarasyonu, krize sosyal sorumluluk çerçevesinde cevap vermek isteyen tedarik zincirindekiler de dâhil olmak üzere tüm işletmeler için önemli ve yararlı bir araçtır.

Sosyal gerilimin arttığı dönemlerde, uygun tüm seviyelerde, toplu pazarlık da dahil olmak üzere, sosyal diyalog mekanizmalarını önemsemek ve daha çok kullanmak hayati önem arz etmektedir.

Ulusal önceliklere uygun politikaların tasarlanmasında eşsiz bir mekanizma niteliği taşıyan sosyal diyalog, işveren ve işçilerin hükümetlerle krizden çıkış amacıyla ortak faaliyetler düzenlemeleri ve sürdürülebilir iyileşme açısından son derece değerlidir.

İş idaresi ve iş denetimine ilişkin kapasitenin güçlendirilmesi işçilerin korunması, sosyal güvenlik, işgücü piyasası politikaları ve sosyal diyalog alanlarında geniş kapsamlı faaliyetler oluşturmak adına önemli bir unsurdur.

ILO atılan adımlarla, gelecekte gerekli olan adımları değerlendirmek için diğer ilgili örgütlerle birlikte çalışmayı arzulayan G20'nin ILO'ya yönelik davetini memnuniyetle karşılamıştır.

ILO'nun krizin hafifletilebilmesi için uygun uluslararası ortamın yaratılmasına yardımcı olabilecek, Birleşmiş Milletler Ana Koordinasyon İcra Kurulu bünyesindeki rolüne destek verilmektedir.

ILO bu bağlamda etkili ve birbiri ile uyumlu sosyal ve ekonomik politikaların uygulanmasının sağlanmasında kolaylaştırıcı bir rol oynamalıdır.

Bu işbirliği kapsamında;

Finansal sektör için reel ekonomiye hizmet edebilmesi, sürdürülebilir işletmeler, İnsan Onuruna Yakışır İş'leri teşvik etmesi, insanların birikimleri ile emekliliklerini koruyabilmeleri amacıyla daha güçlü, daha küresel ve daha uyumlu bir denetim aynı zamanda da düzenleyici bir çerçeve oluşturulmalıdır.

Verimli ve iyi düzenlenmiş ticaret ile piyasalar teşvik edilmeli, korumacılık tüm ülkelerce kaldırılmalıdır. Ulusal ve yabancı piyasalara girişteki engeller kaldırılmalı, ülkelerin farklı kalkınmışlık düzeyleri hesaba katılmalıdır.

Kaybedilen istihdamın geri kazanılmasını, sosyal farklılıkların azaltılmasını hızlandıracak ve kalkınma hedeflerini destekleyerek, bu süreçte İnsan Onuruna Yakışır İş'lerin oluşmasını sağlayacak, düşük karbonlu, çevre dostu bir ekonomiye geçiş yapılmalıdır.

İnsan Onuruna Yakışır İş ve kalkınmada geri kalmış ülkelerde, kalkınmayı gerçekleştirmek için sistematik, kaynakları iyi düzenlenmiş çok boyutlu programlarla İnsan Onuruna Yakışır İş fırsatları yaratılmasına öncelik tanınmalıdır.

İstihdam artışı teşvik edilmelidir. Sürdürülebilir işletmelerin geliştirilmesi ve özendirilmesi yoluyla yeni İnsan Onuruna Yakışır İş fırsatları yaratılmalıdır.

Özellikle işsiz gençler için mesleki eğitim ve girişimcilik becerilerinin gelişimi sağlanmalıdır.

Kayıtlı istihdama geçişi sağlamak için kayıt dışı istihdam önlenmelidir.

Kalkınmakta olan ülkelerde tarıma önem verilmeli ve kırsal altyapı, sanayi ve istihdama ilişkin ihtiyaca kulak verilmelidir.

Hem iç hem dış talebi harekete geçirme konusunda katma değer yüksek olan üretim ve hizmetler için kapasite oluşturulması yoluyla ekonomik çeşitlilik artırılmalıdır.

Uluslararası finans kurumlarıyla uluslararası topluluk, mali ve politik birtakım kısıtlamalarla karşı karşıya olan ülkelerde uygulanacak tedbirlere kaynak sağlamaları yönünde teşvik edilmelidir.

Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşmak için söz konusu hedeflere bağlılık şarttır. Uluslararası topluluk, bütçe desteği dahil olmak üzere ulusal düzeyde temel bir sosyal koruma tabanı oluşturulması için kalkınma yardımları sunmaya teşvik edilmelidir.

Hükümetler, asgari ücret gibi yoksulluğu ve eşitsizlikleri azaltacak, talebi artıracak ve ekonomik dengeye katkıda bulunacak seçenekleri göz önünde bulundurmalıdır. ILO'nun Asgari Ücret Tespitine İlişkin Sözleşmesi (1970, No 131) bu bağlamda yol gösterici olabilir.

Mevcut ekonomik kriz kadın erkek eşitliği ile ilgili yeni politikaların geliştirilmesi konusunda bir fırsat olarak algılanmalıdır. Önlem paketlerinin kadınlar ve erkekler üzerindeki etkileri hesa-

ba katılmalıdır. Söz konusu paketlerin değerlendirilmesi aşamasında yapılan müzakerelerde kadın-erkek eşitliği sağlanmalıdır.

“Küresel İş Paktı” tarafından sunulan tavsiyeler ve politika seçeneklerini hayata geçirmek finansman gerektirmektedir. Gereken tepkiyi ve iyileştirme politikalarını uygulamada yeterli maddi gücü olmayan kalkınmakta olan ülkelerin özel desteğe ihtiyaçları vardır. Bağış yapan ülkeler ile çok taraflı kuruluşlar mevcut kriz kaynaklarına ilaveten bu tavsiye ve politika seçeneklerinin uygulanması için fon sağlamaya devam etmelidirler.

Küresel Sendikalar G20 Pittsburgh Deklarasyonu

Eylül 2009

G20 liderleri, küresel durgunluğun yavaş, yavaş sona erdiğini, pek çok güçlü ekonomide üretimdeki aşırı düşüşün yavaşladığını ve hükümetlerin vergi teşvik önlemlerine son vermek amacıyla stratejiler hazırladığını açıklayan raporlar çerçevesinde Pittsburgh’da toplanıyor. Küresel Sendikaların G20 liderlerinden “ILO Küresel İş Paktı” doğrultusundaki taleplerine geçmeden önce böyle bir zirvenin mevcut süreçte çok tehlikeli ve olgunlaşmamış bir yaklaşım olduğunu belirtmek gerekir. Hele ki, toparlanma süreci henüz belirsiz ve üretimdeki düşüşün yavaşlaması tamamen hükümetler tarafından uygulanan teşvik tedbirlerinden kaynaklanmaktayken. Şu ana kadar kendiliğinden gelişmiş bir ekonomik toparlanma işareti ne yazık ki mevcut değildir. İşsizliğe istinaden bizi daha kötü günler bekliyor. Daha önceki krizlerden elde edilen deneyimler işsizliğin gecikmeli bir gösterge olduğunu açıkça belirtiyor ve son beklentiler yüksek işsizlik oranlarının 2011 yılına kadar sarkacağını teyit ediyor. Uluslararası Çalışma Örgütü işsizliğin yılsonuna kadar dünya genelinde artmaya devam edeceğini ve mevcut işsizlere ek olarak 59 milyon çalışanın daha işsiz kalacağını belirtiyor. OECD ülkelerindeki işsizlik oranları önümüzdeki 18 aylık süre içerisinde neredeyse ikiye katlanacak ve artış 2011 yılı da dâhil olmak üzere çift haneli olarak devam ede-

cek. Birçoğu sosyal güvenlik ağının mevcut olmadığı gelişmekte olan ülkelerde ve yükselen ekonomilerde olmak üzere, yaklaşık 200 milyon çalışan aşırı yoksulluğa sürüklenebilir. Çalışan yoksulların sayısı dünya genelinde 1,4 milyara çıkabilir.

Ekonomik toparlanma sürecinin karşısındaki en büyük tehdit işsizliktir. G20 ülkelerinin gerçek bir toparlanma kaydedilene kadar vergi teşvik tedbirlerine devam etmeleri ve bu tedbirlerin sürelerini uzatmaları şarttır. Aynı zamanda G20 hükümetleri artan kamu borcunu finanse etmek amacıyla acil önlemler almalı ve ilerici mali reformları hayata geçirmelidir. Bu sayede tüm yük krizin masum mağdurları olan işçilerin üzerine değil tam aksine krize neden olan şirketlerin ve yöneticilerinin üzerine bindirilmiş olur. Bu tedbirlerin arasına kısa vadeli mali işlemler için tasarlanacak vergi uygulaması da dâhil edilmelidir.

Son olarak, G20 liderleri “alışıldığı şekilde iş yapmaya devam etmek” gibi bir yaklaşım olamayacağını taahhüt etmek zorundadır. Bu kriz, ABD’deki gayrimenkul kredilerinin patlaması sonucu oluşmuş ve başıboş spekülasyonlar sayesinde derinleşmiştir. Krizin nedenleri otuz yıldır sürdürülen neo-liberal politikalar sonucu oluşan temel ekonomik ve idari dengesizliklerde aranmalıdır. Büyümenin meyveleri çalışanlara dağıtılmamıştır. Bu krizden ders çıkarmanın ve ilerisi için sürdürülebilir ve adil bir gelecek inşa etmenin vakti gelmiştir.

G20 Pittsburgh Zirvesi, derinleşen küresel iş krizi ile mücadele edebilmek için bir “İş Zirvesi” şeklinde yapılmalıdır. Küresel Sendikalar koordineli ve “iş” odaklı uluslararası bir toparlanma planı sunmaları için G20 liderlerine çağrıda bulunmaktadır.

Birinci Öncelik-İşler

G20 üyeleri, Londra’da verdikleri taahhütlerine gerçekleştirmek için acil eyleme geçmeli ve yeni işlerin yaratılması ve mevcut işlerin korunmasına odaklanmalıdır. Yeterli düzeyde sosyal güvenlik sağlanmalı ve çevre dostu yeşil ekonomiye yatırım yapılmalıdır. Krizin istihdam üzerindeki etkilerini görüşmek üzere G20 Çalışma Bakanları toplantısı düzenlenmeli ve bu toplantılara

sosyal ortaklar da dâhil edilmelidir. G20 liderleri “İstihdam Çalışma Grubu” oluşturmalıdır ve ILO tarafından müzakeresi yapılan “Küresel İş Anlaşması”nın ulusal boyutta uygulanmasını sağlamalıdır. Büyüyen bir kriz haline gelen “genç işsizlik” sorununa çözüm bulmak amacıyla acil adımlar atmalıdır.

Mali Sistemin Reformu İçin Momentum

G20 ülkeleri, finansal sistemin yeniden düzenlenmesi konusunda Londra Zirvesi’nde vermiş oldukları taahhütleri yerine getirmek için bankaların en büyük yatırımcıları olmanın avantajını kullanmadır. Amerika ve Avrupa’da kötü durumda olan bankalarla ilgili sorunları çözmek için acil önlemler almalıdır. Yöneticilere ödenen ücretler ve savunulamayacak düzeydeki primler kontrol altına alınmalıdır. G20 Hükümetleri aynı zamanda vergi reformlarını uygulamaya koymalıdır. Vergi cennetlerinin ötesinde bir çözüm bulmalıdır. Düzenleyici arbitraj durdurulmalı ve mali işlemlere küresel vergi getirilmelidir. Kriz ile mücadele neticesinde oluşan kamu borçları söz konusu küresel vergi uygulamasıyla finanse edilebilir.

Krizin Kalkınma Üzerindeki Etkisiyle Mücadele

G20 Londra Zirvesi’nde verilen taahhütlere paralel olarak gelişmekte olan ülkelerdeki genişlemeci toparlanma programları için desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. Uluslararası Mali Kurumlar yanlış yönlendirilmiş yapısal uyum koşuluna bir son vermeli ve gelişmekte olan ülkelere etkin teşvik programlarını uygulamaları için siyasi bir alan tahsis etmelidir. G20 ülkeleri uluslararası düzeyde reform başlatmalı, gelişmekte olan ülkelerin kırılganlıklarını azaltmalı ve bu kırılganlığın istikrarsızlığa ve krize dönüşmesini engellemelidir.

İklim Değişikliği

G20 liderleri, 2009 Kopenhag Toplantısı’nda son derece iddialı bir anlaşmanın yolunu açmalıdır. Emisyon oranlarının azaltılmasını taahhüt etmeli, çevre dostu işleri teşvik etmeli ve gelişmekte

olan ülkelerin adaptasyon maliyetlerini desteklemelidir. Çevre dostu ekonomiye geçiş süreci adil bir süreç olmalı ve bu süreçte çalışanlar korunmalıdır.

Pittsburgh G20 Zirvesi'nde bir araya gelen liderler geçmiş politikaları bir kenara bırakacak siyasi iradeyi göstermeli ve "alışıldığı şekilde iş yapmaya devam etmek" tarzında bir durumun bir daha söz konusu olmayacağını garanti etmelidir.

Dengeli Ekonomi İçin Yeni Bir Model

Politikalar, ekonomik açıdan yeterli, sosyal açıdan adil ve çevre açısından sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma modelini desteklemelidir. Bu model, küresel ekonomideki piyasa güçleri ile kamu girişimleri, mali ekonomi ile reel ekonomi, emek ile sermaye, sanayileşmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki ilişkileri tekrar dengeli hale getirmelidir. Her şeyden önce son 20 yıldır ülkelerin kendi içlerinde ve ülkeler arasında muazzam bir eşitsizliğe sebep olan ve mevcut küresel krizin temel nedeni olan politikalara bir son vermelidir. Krizden çıkmanın tek sürdürülebilir yolu adil gelir dağılımıdır. Çalışanların ekonomik ve mali sisteme olan güvenlerini tazelemenin tek yolu budur.

Küresel Yönetişimin Geliştirilmesi

G20 Hükümetleri, "Sürdürülebilir Ekonomik Faaliyetler Sözleşmesi"ni bir sonuca bağlamalıdır. Sözleşme, ILO'nun "İnsan Onuruna Yakışır İş" gündemini içermelidir; örneğin, iş yerindeki haklar, istihdam ve gelir fırsatları, sosyal güvenlik ve sosyal koruma, sosyal diyalog ve üçlü yapı gibi. Uluslararası Mali Kuruluşlar, resmi sendikal danışma yapıları vasıtasıyla sendikalarla küresel düzeyde diyaloga girmelidirler.

Sendikalar ve temsil ettiğimiz çalışanlar, artık hükümetlere ve bankacılara doğruyu yapacakları konusunda güvenmiyorlar. Gelişmiş ülkelerde, gelişmekte olan ülkelerde ve yükselen ülkelerdeki çalışanların seslerini G20 görüşmelerinde duyurabilmek çok önemli. Küresel Sendikalar daha güçlü, daha adil ve daha sürdürülebilir geleceği olan bir küresel ekonomi inşa etmek için kendi üstlerine düşen görevi yerine getirmeye hazırlar. Masada onlara da yer verilmelidir.

Öncelik: İstihdam

Öncelik: İstihdam

Ekonomik iyileşmeyle ilgili olumlu konuşmalara ve son aylarda borsalarda yaşanan hareketlenmelere rağmen OECD verilerine göre, 2009 yılı beklentileri pek iç açıcı değil. OECD verilerine göre, GSYİH G7 ekonomileri genelinde 2009 yılında yüzde 3,7 düşecek. 2010 yılında çoğu G20 ülkesinde GSYİH açısından bir durgunluk yaşanması beklenmektedir. Bazı yükselen ekonomilerden alınan iyi haberlere rağmen birçok gelişmekte olan ülke çaresiz bir şekilde beklemekte, büyüme devam etmemekte ve kişi başı GSYİH düşmektedir. IMF, 26 düşük gelirli gelişmekte olan ülkeyi belirlemiştir. Bu ülkeler Afrika, Asya, Doğu Avrupa ve Güney Amerika ülkeleridir. Bu ülkeler, 2009 küresel durgunluğunun olumsuz etkilerine karşı "aşırı kırılğan" ülkeler olarak nitelendirilmektedir.

Dünya ticaretindeki çöküş küresel durgunluğu tetiklemekte ve ihrac pazarlarına bağımlı ülkeler GSYİH oranlarında büyük düşüşler yaşamaktadır. Bunun nedeni, ticaret kısıtlamalarından öte küresel talepteki düşüştür. Rekabeti korumak amacıyla ücretlerin düşürülmesi yönünde yapılan herhangi bir girişim küresel talebin daha da azalması riskini doğurur ve genel deflasyona neden olur. Talebi artırmak amacıyla yapılan, iyi koordine edilmiş uluslararası bir eylem, en doğru tepkidir.

Emek piyasaları krizden en çok etkilenen piyasalardır. İşsizlik devam etmektedir. İşsizlik oranları, OECD ülkelerinde yılsonuna kadar çift haneli artışlar gösterecek ve 2010 ile 2011 yıllarında da bu seviyede devam edecektir. Genç işsiz oranları, çoğu G20 ülkesinde yüzde 20'nin üzerindedir. Bu yaz, okulu veya üniversiteyi terk eden gençler ekonomik anlamda faal olamayacaklar.

Önceki mali krizlerden elde edilen deneyimler, emek piyasalarının krizden daha geç çıktığını ortaya koymaktadır. Bu deneyimler, aynı zamanda uzun vadeli işsizlik oranlarında yaşanan

yüksek artışların geri dönüşü olmadığını göstermektedir. Bu durum, emek piyasasındaki durgunluğun uzayacağına dair bir riski işaret etmektedir. ILO, 2009 yılı sonuna kadar dünya genelindeki işsizlik rakamlarının üzerine 59 milyon kişinin daha eklenebileceğini tahmin etmektedir. Sosyal koruma ağlarının olmadığı ya da az olduğu gelişmekte olan ve yükselen ülkelerde, 200 milyondan fazla çalışanın aşırı yoksulluğa itilebileceği, yani her aile üyesi için günde 2 dolardan daha az kazanan çalışan yoksul sayısının 1,4 milyara yükselebileceği belirtilmektedir. Bu durum, dünya genelindeki tüm yoksulların yüzde 60'ını oluşturan kadınları daha fazla etkileyecektir.

Devam eden iş krizi dikkate alındığında, şu ana kadar masaya yatırılmış olanların haricinde, uluslararası boyutta koordine edilmiş, iş oryantasyonlu bir toparlanma stratejisine ihtiyaç duyulmaktadır. Küresel Sendikal Hareket, şu ana kadar uygulanan vergi teşvik paketlerinin boyut açısından uygunsuz, coğrafi açıdan dengesiz, çalışma yaşamı ile ilgili konulara odaklanma açısından yetersiz olduğunu ve çok yavaş uygulandığını düşünmekte, tüm bunlardan endişe duymaktadır. OECD ve ILO'nun 40 ülke üzerinde yaptığı krize tepki araştırmasında vergi teşvik önlemlerinin istihdam ve sosyal koruma konularına yeterince odaklanmadığı tespit edilmiştir. Krizin etkileri en çok emeklilik yaşı geldiğinde emekli maaşı güvencesi temin etmeyen korumasız katkı planları çerçevesinde değerlendirmeye alınan kişiler tarafından hissedilmektedir.

Her şeyden öte, yaratılan yeni iş olanaklarının kalitesi de önem taşımaktadır. Giderek artan tehlikeli çalışma biçimleri ve emek piyasasının kuralılaşdırılması ekonomik krize çözüm olamaz. Bugün yaşanan ekonomik durgunluğun önemli nedenlerinden biri de çalışanların yıllardır hissettiği güvensizlik duygusudur.

Gerek endüstrileşmiş ülkeler gerekse gelişmekte olan ülkelere karşılaştıkları temel zorluk küresel ekonomide emek piyasası güvenliğinin nasıl tesis edileceğidir. Emek piyasası esnekliği standart istihdam ilişkilerinin parçalanması, temel işçi haklarının erozyonu ve işçilerin refah düzeyinde ciddi azalma yoluyla elde edilmemelidir.

G20 ülkelerinin vergi teşviki önlemlerinden zamanı gelmeden ayrılmaları zorunludur. Bazı ülkeler için açık iyileşme sinyalleri gelinceye kadar GSYİH'nın yüzde 1'i kadar ekstra yıllık teşvik ihtiyacı olabilir. İyileştirme paketleri büyüme, istihdam ve yeşil ekonomiye yatırım konusunda en büyük etkiyi yaratmayı hedef almalıdır. Hükümetler kısa vadede talep artışı ve orta vadede reel ekonomide üretkenlik artışını teşvik edecek altyapı yatırım programları ortaya koymalıdır. Sosyal altyapı yatırımlarına da (hastane, kreş, okul, çocuk bakım tesisleri) ihtiyaç vardır. Bu şiddetli toplumsal ihtiyaca cevap verecek ve istihdam yaratacaktır. Tek kişinin çalıştığı aileler dahil olmak üzere özellikle düşük gelirlerinin satın alma güçlerinin artırılmasını destekleyecek önlemler getirilmelidir. Cinsiyet ayrımcılığına özel önem verilmelidir, zaten düşük ücretli işlerde çalışan kadınlar ücretlerinin azalması yönünde ciddi bir baskıyla karşı karşıyalar. Eskiden var olan ayrımcılık ve sömürü şekillerine çözüm bulabilmek için cinsiyet eşitsizliğinin nedenlerine vurgu yapan siyasi taahhüt ve etkin kamu politikaları gerekmektedir. Bu sosyal tarafların güçlü desteğini gerektirmektedir. Pek çok OECD ülkesinde işsizlerin yüzde 50'si veya daha fazlası işsizlik ödeneği almıyorken (almayanlar sosyal yardım ödenekleri alıyor olabilirler), pek çok gelişmekte olan ülkede işlerini kaybedenlerin çoğunluğu herhangi bir yardım alma kriterini karşılayamamaktadır. Düşük gelirli insanların ceplerine daha fazla para koymak ekonomiyi ayağa kaldırabilir.

Temel öncelik insanları işlerinde, işgücünü bir arada ve işçileri faal tutmak olmalıdır. Aktif işgücü piyasaları inisiyatif alacak önemli bir role sahiptir. İşsizlik ve ücret düşüşü riskini azaltacak programların uygulanmasının yanı sıra kısa süreli işlerde çalışanlara gelir desteği sağlanması gerekir.

Nisan ayında yapılan Londra G20 Zirvesi, makroekonomik politikaların yanında işsizliği ve sosyal dışlanma riskini engelleyecek ve iş piyasasına yeniden girişi hızlandıracak sosyal ve istihdam politikaları için çağrıda bulunan G8 Sosyal Zirvesinin kararlarını kabul etmiştir. Ekonominin yeniden yapılandırılması sürecine işçilerin daha fazla katılımının önemini belirtmiş, daha güçlü bir sosyal diyaloga ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır.

G20 Liderlerine aşağıdaki çağrılarda bulunuyoruz;

Bir İstihdam Çalışma Gurubu oluşturun ve ILO tarafından görüşülen “Küresel İş Paketi”ni onaylayın ve uygulayın.

Krizin istihdama etkilerini vurgulamak amacıyla ilk defa G20 Çalışma Bakanlarını toplayın. Bu, sosyal tarafların resmi katılımını da içermelidir.

İyileştirme önlemlerinin iş yaratmayı azamileştirmesini sağlayın ve aktif emek pazarı politikalarını da dâhil edin.

En fazla zarar görebilecek kesimleri korumak amacıyla yeterli sosyal güvenlik ve koruma sağlayın ve yardımları iyileştirin.

Eğitim ve öğretim ile insan sermayesi gelişimine yatırım yapın.

Küresel krizin istihdam ve sosyal etkilerini vurgulayın, sosyal taraflarla anlamlı sosyal diyalog içerisinde olun ve incinebilirliğin arttığı bu dönemde hakları korumak için adımlar atın.

Bunlara ek olarak G20 Liderleri,

İşlerin korunması ve sürdürülebilirliği için alınan iyileştirme önlemlerinin yeterli olduğundan emin olmak amacıyla acil adımlar atılmalı ve sosyal koruma sağlamalıdır.

Dünya ekonomisini düşük karbon ekonomisine yönlendirecek çevre dostu ekonomi yatırımları geliştirmeli, BM Çevre Programı (UNEP) tarafından başlatılan “Yeni Yeşil Sözleşme”yi uygulamaya koyarak iyi işler yaratmalıdır.

Ücret deflasyonu riski ile mücadele etmeli, toplu sözleşme kapsamını artırarak ve ücret belirleme kurumlarını güçlendirerek gelir eşitsizliğindeki büyümeyi geriye çevirmelidir.

Şirketlerin satışlardaki ani düşüşlerden geçici etkilenme nedeniyle işçileri işten çıkarmalarının önüne geçmelidir. Örneğin, işçileri azaltmak yerine saatleri azaltan kısa dönem çalışma programlarını desteklemek yoluyla...

İşsizlik ödeneği alabilme kriterlerini genişletmek, sosyal yardım ve eğitime ulaşabilme, eğitimlerini tamamlamadan işlerini

kaybeden çırakların desteklenmesi de dahil olmak üzere genç işçileri daha iyi koruyacak ve destekleyecek sosyal güvenlik ağı ve aktif emek piyasası politikaları oluşturmalıdır. G20 Hükümetleri 6 aydan fazla işsiz kalan gençler için “İş Garantisi Programları” uygulamalıdır.

Özellikle genişletilmiş işsizlik ödeneği programları aracılığıyla gelir desteği sağlamalıdır. Seçenekler şunları kapsamalıdır: yardım seviyeleri yükseltilmelidir, yardım süreleri uzatılmalıdır, kapsamı genişletilmelidir, işsizlik ödeneğinden faydalanamayan işçiler için geçici ve kısa dönem gelir tazmini getirilmelidir. İşsizlik ödeneği programları, bu ödemeler yapıldığında işverenlerin yönlendirmesi olasılığından uzak tutulmalıdır.

İş ilişkisini sonlandırmada uluslararası ve ulusal işçi hakları standartlarına tam saygıyı sağlamalıdır.

Özellikle kadınları ve artan sayıda işçiyi etkileyen standart dışı işler problemini vurgulamalıdır. Önceliği İnsan Onuruna Yakışır İş ve vasıflı işler yaratmaya, yeterli eğitim programları aracılığıyla ve işçilere yönetimde söz hakkı vererek fonksiyonel esnekliği geliştirmeye vermelidir.

Cinsiyetler arasında ödeme farklılığına son verecek önlemler alınmalıdır.

Göçmen işçilerin haklarına normal vatandaşların haklarına saygı duyulduğu şekilde tam saygı duyulması sağlanmalıdır.

İşverenlerin adil bir şekilde riski paylaşmalarını sağlayarak, mevcut garanti programlarını güçlendirerek ve emeklilik fonuna yatırım düzenlemelerinde reform yaparak emeklilik fonu krizini dile getirmelidir.

Finans Sistemini Reformdan Geçirmek için Momentumu Yeniden Yaratmak

Finans krizi geçmişin hafif düzenleyici yaklaşımının ve kendi kendini düzenler kavramına olan aşırı güvenin başarısız olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Kısa dönem kazanımlar konusundaki dar bakışın sürdürülemediğinin de ifadesidir.

G20 liderleri, bankaların ve finans piyasalarının yeniden düzenlenmesi konusunda bastırmalıdır. Finans sektörü çok büyük ve istikrarsız hale gelmiştir. G20 hükümetlerinin finans sektörünü reel ekonomiye kredi vermek olan meşru ve itaatkar rolüne geri döndürmek için gerekli adımları atmasına ihtiyaç vardır. Hükümetler, güçlü bir reform için bankaların birincil yatırımcıları olma pozisyonlarını kullanmalıdır. Londra Zirvesi'nde verilen taahhütler belli bir ilerlemeyi işaret etse de uygulama özel havuzlar ve diğer menkul kıymet ürünleri de dahil olmak üzere kimi temel konularda yavaş gitmektedir. G20 Mali reform sürecini koordine etmekle görevlendirilen Mali İstikrar Kurulu (FSB) gizlilik içerisinde örtülü kalmıştır.

Ek olarak; 2009 yazında, OECD ülkelerinde patlayan bankerlerin ve tacirlerin multi-milyarlık primler skandalı Londra'da verilen taahhütlerin de ötesine gidilmesi için acil eyleme ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu savunulamaz ödül, standart dışı çalışma biçimlerinin pek çok ülkede yaygınlaşmasında yaptığı ile çakışarak çalışan aileler arasında kızgınlık yaratmıştır. Prim skandalları, hissedar değerleri üzerinde merkezileşmiş müşterek yönetime yaklaşımların başarısızlığının kanıtı olmuştur.

New York Başsavcısına; Andrew Cuomo, göre TARP kapsamında hükümet desteği olarak toplamda 175 milyar dolar alan en büyük dokuz Amerikan Bankası 2008 yılında çalışanlarına 32.6 milyar Dolar bahşetmiştir. Bu tutar şunun için ödenmiştir:

- Evrensel düzeyde ilköğretimin sağlanması için mevcut açığın finansmanı, yetişkin okur-yazarlığı ve çocuk bakımı ve 68 düşük gelirli ülkede üç yıl boyunca eğitimin sağlanması.
- ABD 2008 ODA düzeyini ikiye katlamaktan da öte OECD ortalamasına getirmiştir; örneğin şu anda yüzde 0.18 ile karşılaştırıldığında brüt milli gelirin yüzde 0.41'i.

Aşırı Borçlu Yoksul Ülkelerin Kalan Borçlarının Silinmesi

Krizden ve sonucunda ortaya çıkan bankalar için kurtarma paketinden doğan temel ders etkin, şeffaf ve kamu tarafından sorumlu tutulabilen denetleyicilerle, bankalar ve diğer mali ku-

ruluşlar üzerinde güçlü düzenleyici ve zorlayıcı güçlere olan ihtiyaçtır. Bugüne kadar hükümetler istenildiğinde geri ödenebilir hisse senedi almaktansa büyük oranda toksik aktiflerin hükümet varlıklarına transfer edilmesi yoluyla bankaların ödeme aczi probleminin üstesinden gelmeye çalışmıştır. Ancak, bankalar hala vermesi gerektiği kadar borç para vermemekte ve kredi piyasaları hala yeterince çalışmamaktadır. Hükümetler, bankaların kendi istekleri ile defterlerini açmalarına güvenmektense tam bir şeffaflık ve kayıp kabullenme talep etmelidir.

Hükümetler krizin bedelini adil bir şekilde ödemek ve kendi vergi tabanlarını korumak için adımlar atmalıdır. Bu, yakın zamanda uygulanan direk vergi oranlarının azaltıldığı, dolaylı verginin - özü itibarıyla daha geriye götürücü - artırıldığı politikalara ara verilmesini gerektiriyor. Ek olarak, sermaye kazanımları da dahil olmak üzere vergi sistemleri mali sorumluluk ve istikrarı güçlendirmek amacıyla reformdan geçirilmelidir. G20'nin vergi kaçırma ile mücadele ve vergi cennetleri üzerinde küresel işbirliğini artırması atılan iyi bir adım olarak karşılanmaktadır. Ancak, daha fazlasına ihtiyaç bulunmaktadır. Borçla birlikte düzenleyici arbitrajdan yana olan vergilendirme eğilimleri gölge finans sistemini tahrik etmeyle (yapısal ürünler, riskli hisselerle yatırmak amacıyla oluşturulan grup fonları, bilanço dışı işlemler) özel varlık gibi yatırımları suni olarak sübvansede etmeyi birleştirmiştir. Zaten aksi durumda, açıkça sürdürülebilir olmazdı. Kısa dönem finansal işlemler için uluslararası vergi getirmek tacirlerin fazla risk almalarını ve spekülasyonlarını engelleyecek, düzgün oynama alanı sağlayacaktır. Aynı zamanda krizden dolayı ortaya çıkan kamu borçlarının finanse edilmesi için önemli yeni fonlar ve uygulanabilir olduğu yerde, resmi kalkınma yardımında artış sağlayacaktır. Tıpkı vergi ödeyenlerin bankaların kefaletini ödediği gibi şimdi bankaların kamu borçları için payına düşeni ödeme zamanıdır.

G20 Liderlerine şu çağrılarda bulunuyoruz:

G20 Londra Zirvesinde uzlaşılan tüm önlemleri etkin ve tam bir şekilde uygulayın.

G20 Eylem Planının kapsamını küresel sendikaların finans piyasalarının yeniden düzenlenmesi konusundaki sekiz maddeli planına uygun bir şekilde genişletin.

Bankacılık sektörünü kurtarma paketinin tasarımında ve uygulanmasında kamuya hesap verme ve şeffaflık ilkesini sağlayın.

G20 ülkelerini ve aynı zamanda off-shore Finans Merkezlerini kapsayan bağlayıcı bir anlaşma ile prim konusuna küresel önlemler getirin. Bu önlemlere uyulmadığı takdirde yüksek sermaye şartı da dahil olmak üzere düzenleyicileri, müdahale etmeleri için güçlendirin. Tedbirsiz risk ile başa çıkabilmek için acil olarak primlerin geri tahsilâtına ilişkin programlar uygulayın. Ödemeler uzun dönem ekonomik, sosyal ve çevresel performansla paralel yürümeli ve şirket veya bankanın medyan ödeme oranı ve firmasının toplam kazancı ile üst sınır belirlenmelidir. Primlerin ve diğer performansla ilgili programların 5 yıl boyunca nakite çevrilmesini yasaklayın.

Vergi tabanını genişletmek ve zamanında borcunu ödeyebilen hane halkından gelen talebi zayıflatacak şekilde değil güçlendirecek şekilde ve sosyal hedefleri karşılayacak şekilde ilerleyici vergilendirme reformu gerçekleştirmek, vergi gelirlerini artırmak ve korumak için gerekli önlemleri alın.

Vergi arbitrajı, borç ve gölge finans sisteminin teşvik edilmesinden yana olan vergi eğilimlerinin üstesinden gelin ve otomatik bilgi alış verişi sistemini destekleyerek vergi cennetleri üzerinde işbirliğini geliştirin.

Kısa dönemli mali işlemlerde küresel düzeyde kapsamı olan bir vergi getirilmesini desteklemek gerekmektedir.

Mali reforma ilişkin ‘tabandan tavana’ anlayışını yerleştirebilecek olan pay sahipleri ile sendikalar ve finans sektöründe çalışanlar olmak üzere tüm işçiler ve Küçük İşletmeler Federasyonu FSB arasında bir diyalogun başlatılabilmesi için Federasyonun meşruluğunun ve mali açıdan güvenilirliğinin artırılması gerekir. Sendikalar, FSB’ye ait kati oturumlara (toplantılara) gözlemci olarak davet edilmelidir. Uluslararası Mutabakat Bankasına ait top-

lantıların bir fırsat olarak kullanılması suretiyle sendikalar, FSB ve Küresel Sendikalar arasında düzenli bir bilgi akışı ve istişare olmalıdır. Söz konusu bilgi akışı ve istişareler FSB’nin özel bankalar, karşılıksız ve rizikolu fonlar (hedge-fonlar) ile bağlantıda olmasına yönelik ayarlamalara uygun olmalıdır.

Mali Piyasaların Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Küresel Sendikalara Ait 8 Maddeli Plan

- ‘Gölge’ finans ekonomisinin kısıtlanması. (Örnek. Sermaye ve yapılandırılmış ürünler için özel havuzlar).
- Vergi ve denetim cennetlerine bir son verilmesi ve yeni uluslararası vergilendirme mekanizmalarının yaratılması.
- Gelişmekte olan ülkelerin uluslararası finans sistemine adil ve sürdürülebilir biçimde erişimlerinin sağlanması.
- Özel bankacılık modelinin şişirilmiş mevcutların önlenmesi ve iltimas risklerinin azaltılmasına hizmet edecek biçimde yeniden şekillendirilmesi.
- Yöneticiler, hissedarlar ve diğer finansal araçlara yapılan ödemelerin denetlenmesi.
- Çalışan ailelerin yıkıcı borçlandırmaya karşı korunması.
- Kamunun mali açıdan güvenilirliğinin, görevlerin ve denetim yetkililerinin takviye edilmesi, geliştirilmesi.
- Sosyal finansın teşvik edilmesi suretiyle bankacılık sektörünün yeniden biçimlendirilmesi ve çeşitlendirilmesi. Gerekli hallerde, aciz durumdaki bankaların kamulaştırılması.

Krizin Gelişmekte Olan Ülkelere Etkileri İle Mücadele

Gelişmiş ülkelerde baş gösteren kriz şimdi gelişmekte olan dünyaya yayılmıştır. Ticaret hacminde daralmalar, azalan ihracat fiyatları, özel sermaye ve doğrudan yabancı sermaye akışlarının azalması ve yine azalan para havaleleri bir araya gelerek yiyecek ve enerji krizinden doğan yoksulluk etkisini şiddetlendirmiştir. En kırılğan durumdaki göçmen işçilerin işlerini kaybetmeleri

neticesinde işçi dövizlerinin azalması fiyatlarda düşme eğilimini güçlendirmektedir.

Kriz, özellikle düşük gelirli ülkelerde ulusal boyutta kararlaştırılmış kalkınma hedefleri başta olmak üzere Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşılması yönünde sağlanan ilerlemeyi ciddi biçimde zedelemiştir. Durumdan en fazla etkilenenler, gerek kırsalda gerekse de kentlerde yaşayan toprağı olmayan çiftçiler, kadının aile reisliği yaptığı hane halkları, kadın işçiler ve kriz nedeniyle işsiz kalanlardır.

Uluslararası Finans Kurumları (IFI's) geliştirmekte olan ülkeleri konjonktür öncesi mali politikaları uygulamaya zorlayan ekonomik politikalarda koşulculuğu dayatmaya devam etmekte. Hem de Nisan ayında G20 Londra zirvesinde verilen Uluslararası Finans Kurumlarını finanse etmenin konjonktür karşıtı bir tutum olacağı konusundaki taahhütlere ve IMF'nin liderliğinde kamu sektörüne yatırım yapılması neticesinde eşgüdümlü bir küresel canlanmanın sağlanmasına yönelik beyanatlara rağmen.

Dünyanın geliştirmekte olan kısmında yıkıcı biçimde artmakta olan yoksulluğun önüne geçilmesi için acil, istekli ve eşgüdümlü bir faaliyete ihtiyaç vardır. G20 ülkeleri buldukları taahhütleri ertelemeye devam ediyorlar. Bu durum için krizi bahane etmemeleri gerekir. G20 liderlerini aşağıdakileri yerine getirmeye davet ediyoruz.

Özellikle Afrika'nın Sahra Çölü altında kalan kısmına yönelik Resmi Kalkınma Yardımı ve Milenyum Kalkınma Hedefleri konusunda G20 Londra Zirvesinde tekrardan teyit edilen taahhütleri yerine getirin. Gayr-i Safi Milli Hasılanın yüzde 0.7 oranında harcanmasına ilişkin hedefe ulaşılabilmesi için Resmi Kalkınma Yardımlarını artırın. Milenyum Kalkınma Hedeflerine erişim konusundaki ilerlemeler de dâhil olmak üzere, G20 kalkınma taahhütlerinin izlenmesi için mali açıdan güvenilirliğe ilişkin bir çerçeve oluşturun. Yardımların bağlanmasını sağlayın.

IMF'nin yeniden şekillendirilmesi ve geliştirmekte olan ülkelere ait rolünün artırılmasına yönelik L'Aquila Zirvesinde verilen taahhütleri geliştirin. Londra Zirvesinde verilen G20 taahhütlerine

uygun olarak geliştirmekte olan ülkelere yönelik yayılma eğilimli toparlanma programlarının desteklenmesi için Uluslararası Finans Kurumlarının koşulcu çerçevesini bir an önce yeniden şekillendirin.

Yeni borç krizlerinin oluşmasını engellemek için adımlar atın. Geliştirmekte olan ülkelere ait borçların sürdürülebilir olması açısından bağış yapan kesimler ve çokuluslu finans kurumları mali destekleri içerisinde hibe ve ayrıcalıklı kredilere öncelik verin. Uluslararası Finans Kurumlarının borç hafifletme girişimlerini genişletmelerini sağlayın.

Kalkınma yardımının merkezine 'İnsan Onuruna Yakışır İş' kavramını yerleştirin. İş kanunlarını ve sosyal korumayı tüm işçileri kapsayacak şekilde getirirken kayıt altındaki ekonomi içerisinde gittikçe artan istihdamda belirsizlik eğilimini tam tersine çevirmek suretiyle özellikle kadınlara yönelik yakışıksız, kayıt dışı ve korumasız istihdam ile başa çıkılmasına ilişkin önlemleri destekleyin. İnsan Onuruna Yakışır İstihdam için Küresel bir Fon oluşturun. Ortak ülkeleri ILO Sözleşmelerini onaylamaları ve yürürlüğe koymaları konusunda destekleyin.

Gerek ilköğretim gerekse orta öğretim, mesleki eğitim, yüksek öğrenim ve araştırma kadar güçlü kamu sağlığı, su ikmali ve hıfzıssıhha hizmetleri aracılığı ile ekonomileri sağlam temeller üzerinde yeniden yapılandıran kamuya ait kamu hizmetlerine küresel anlamda yeni bir yaklaşım ile yatırım yapın. Geliştirmekte olan ülkelerde kamu sağlığı hizmetlerinde çalışan işçilere yönelik koruma ve bağışıklık programlarını destekleyin ve sağlık çalışanlarının küresel çaptaki eksikliği ile mücadele edin.

Mevcut ekonomik kriz ve buna bağlı etkilere cevap olarak Birleşmiş Milletler kalkınma sisteminin rolünü güçlendirin.

Dünyanın geliştirmekte olan kısmında milyonlarca insanın gıdaya erişimine doğrudan etkisi olan temel mallar üzerinde yapılan spekülasyonları yasaklama konusunda adımlar atın.

30 Kasım-2 Aralık 2009 tarihlerinde, Cenevre'de toplanacak olan 7. Dünya Ticaret Örgütü Bakanlar Konferansında Doha Kal-

kınma Gündeminin gerek sanayileşmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde 'İnsan Onuruna Yakışır İstihdamın' yaratılmasını destekleyen gerçek bir basamak olması yönünde anlaşmaya varılmasını destekleyin. İşletmelerde, sanayilerde, bölgelerde ve işgücü piyasalarında sosyal anlamda eşit yöntemlerle yapılan değişiklikleri mümkün kılmak suretiyle sonuç verecek yapısal değişikliklerin gerçekleşmesi yönünde adımlar atın.

İklim Değişikliği: Kopenhag'da İstekli ve Adil Bir İklim Değişikliği İçin 'Hakkaniyetli Bir Geçiş' Anlaşması

G20 liderleri mevcut krizin iklim değişikliği ile başa çıkabilmek için gerekli, acil önlemlerin alınmasını geciktirilmemesini ve yoldan çıkarılmamasını sağlamalıdır. Daha doğrusu hükümetler 'çevreci ekonomik gündem' ile ileriye gitmek için krize karşı eşgüdümlü bir küresel mali yanıt vermelidirler. Bu suretle Aralık ayında Kopenhag'da yapılacak olan iklim değişikliği anlaşması için sağlam bir zemin hazırlanmış olacaktır.

Eğer dünyanın ortalama ısısının 2c dereceden fazla artmasını önlemek ve geniş ölçekli iklim felaketini engellemek istiyorsak, bunlar atılması gereken esas adımlardır. Söz konusu iklim felaketi Stern raporuna göre en iyi ihtimalle küresel verimin sonsuza dek yüzde 5 oranında düşmesine neden olacaktır. Ya da en kötü ihtimalle uzun vadeli çevre ve ekonomik etkileşimlerin mevcut modellerinde tahmin edildiği üzere toplumların çöküşüne sebep olacaktır. G20 toplantısının Kopenhag'da bir anlaşmaya varılabilmesine ilişkin ihtiyaca yönelik güçlü bir mesaj göndermesi gereklidir. Böyle bir anlaşma istekli hedefler ile gelişmiş ülkelerde sera gazı salınımının azaltılmasına yönelik bağlayıcı taahhütler içermelidir. Aynı zamanda gelişmekte olan ülkelere sera gazı salınımının azaltılması ya da düşük karbon salınımına hizmet edecek olan kontrollü sera gazı artışına ilişkin vaatlere sahip olmalıdır.

Hükümetler iklim değişikliği konusunda böyle bir anlaşmaya varmanın hedefler kadar bu hedeflere ulaşmada kullanılacak vasıtalar üzerinde geniş ve sürdürülebilir bir politik görüş birliğine dayandığının farkında olmalıdırlar. Anlaşmanın sosyal ve ekonomik etkilerini tanımalı ve bunlara hitaben yerinde ve aşikâr stratejilere

sahip olmalıdırlar. Bu strateji 'adil geçiş' olgusu etrafında yapılandırılmalıdır. 'Adil Geçiş' hükümetlerin herkes için istikrarlı iş ve geçimi temin etmek adına 'çevreci ekonomi'nin kapasitesini artırmaları suretiyle sürdürülebilir topluma geçişi yumuşatmak için adımlar atmasını gerektirmektedir. Adil geçiş diğerlerinin arasında, İnsan Onuruna Yakışır ve çevreci aynı zamanda da sürdürülebilir istihdamın yaratılması ve muhafaza edilmesini, işyerlerinin çevreci hale getirilmesini, teknolojinin geliştirilmesi ve konuşlandırılmasını amaçlayan uzun vadeli sürdürülebilir endüstriyel politikaların geliştirilmesi için büyük yatırımlar gerektirmektedir. Sendikalar ile işverenlere danışılması suretiyle işçi eğitiminin desteklenmesi ve sosyal koruma ile ekonomik çeşitliliğe ilişkin politikaların uygulamaya konmasını gerektirmektedir.

Gelişmiş ülkelerin gelişmekte olan ülkelere düşük karbon teknolojilerini geliştirmeleri, yenilemeleri ve konuşlandırmaları için mali ve teknik destek vermeyi kabul etmeleri yönünde acil bir ihtiyaç söz konusudur. Bu desteğe kapasite oluşturulmasının sağlanması ile işçilerin yeniden eğitilmesi de dâhildir.

Bu bakımdan G20'yi liderlik göstermeye ve aşağıda sıralanan talepleri yerine getirmeye davet ediyoruz:

Enerjinin etkin kullanımını, yenilenebilir enerji ve buna uygun inşaatlar, buna uygun kamu taşımacılığı gibi çevreci bir altyapıya yönelik geniş ölçekli ve emek ağırlıklı yatırımlar yapın.

İyi nitelikli 'çevreci işlere' erişim sağlayabilmeleri açısından işçiler için yeterliliğin artırılmasına yönelik gelişim programları ve eğitimler geliştirin. Bu programlar özellikle mevcut ekonomik krizden etkilenmiş, kırılan durumdaki toplumları hedeflemelidir.

Karşılıklı sorumluluk ve kapasiteyi içerisinde barındıran kısa ve orta vadeli sera gazı salınımının azaltılmasına yönelik amaçlara istekle sadık kalın. Kopenhag'da başarılı bir anlaşmanın hayata geçirilebilmesi için gerekli mali kaynağı harekete geçirin.

Düşük karbon oranına ve sosyal açıdan adil bir ekonomiye imkân verecek 'adil geçiş' sürecini gerek uluslararası gerekse ulusal seviyede teşvik edin. İklim Değişikliği konulu Birleşmiş Milletler

Çerçeve Sözleşmesi UNFCCC görüşme belgelerinde Kopenhag'da gündeme gelecek olan COP15'e ilişkin maddeye yönelik öneriyi destekleyin.

Zorunluluk arz eden büyük geçişe yönelik doğru koşulların yaratılması ve anlaşmaya varılması konusunda sendikaların oynayacağı rolün farkında olun.

Gelişmekte olan ülkelerin 2013-2017 yılları arasındaki süreçte uyum sağlayabilmelerini desteklemek için gerekli olan 200 milyar Avro'luk kamu fonunun sağlanmasına sadık kalın ve ilave özel sektör yatırımını teşvik edin.

Krizin Ötesinde-Dengeli Bir Ekonomi İçin Yeni Bir Model

Londra'da G20 liderlerinin verdiği beyanat:

Refahın ve zenginliğin bölünemeyeceğine inanarak; paylaşılması gereken küresel toparlanma ve sürdürülebilir büyüme planımızın merkezinde sadece gelişmiş ülkelere değil gelişmekte olan piyasalara ve dünyanın en fakir ülkelerinde zor koşullarda çalışan ailelerin ihtiyaç ve istihdamına da yer verilmelidir. Bu küresel plan sadece bugünün toplumlarının değil gelecek nesillerin çıkarlarına da yansımalıdır. Herkes için sürdürülebilir bir küreselleşmenin kurulabilmesi ve refahın artırılabilmesinin en emin yolunun piyasa ilkelerine dayanan açık bir dünya ekonomisi, etkin düzenleme ve güçlü küresel kuruluşlardan geçtiğine inanıyoruz. Bugün bizler kapsamlı, çevreci ve sürdürülebilir bir toparlanma için yapılması gereken ne varsa yapmayı taahhüt ediyoruz...

G20 liderleri bu beyanlarının arkasında durmalıydılar. Kriz, dikkatleri önceki yıllardaki piyasa tutuculuğuna ilişkin başarısızlıkların üzerine yoğunlaştırmıştır. OECD tarafından da belgelendirilmiş olan, geçtiğimiz 20 yıllık süreçte eşitsizlikteki yaygın artış, sosyal açıdan adaletsiz olmakla beraber makroekonomik dengesizliklerin merkezinde yer almak suretiyle krizi ateşlemiştir. Başboş mali piyasalar ve finansal icatlar daha etkin ekonomiler olarak sonuç vermemiş, basit anlamda risklerin artmasına neden olmuşlardır. Şimdi sürdürülebilir, dengeli ve adil bir ekonomik kalkınma modeli için çalışma zamanıdır. Bu bizim neslimizin in-

sanı, çevreyi ve kamu menfaatini ilk plana koyan bir ekonomik kalkınma modeli yaratması için fırsattır.

Uluslararası Para Fonu, IMF ve OECD ile beraber bazı G20 hükümetlerinin mevcut durumda dikkate aldıkları 'çıkış stratejileri' konusundaki 2010 sonrası öncelikler: finansal kurumlarda his-selerin özelleştirilmesi, ilk olarak kamu harcamalarının kısılması vasıtasıyla mali canlanmanın hızını ayarlamak ve kamu eksikliklerini ortadan kaldırmak, tüketime ve mal varlığı vergisine yönelmektir. Kalkınma oranlarının düşüşüne karşı verilen bu yanıt basitçe geçmiş yılların yapısal politik önlemleri olan istihdamın korunmasında gerileme, ücret esnekliğinin artışı, daha düşük işsizlik ödenekleri ve fiyat serbestisini yeniden saptamaktadır. Hem de 'yapısal politikalar ve kalkınma arasındaki bağların karmaşık ve genellikle iyi bilinmiyor' olduğu yönündeki her iki örgütün yapmış olduğu bilgilendirmeye rağmen. Başlangıçta düşük faizli krediler ve teşvik paketlerinin finanse edilmesi; sonrasında ise, refah ve sosyal güvenlik anlamında geriye giden toplu hakların getirdiği bedel gibi belli başlı kriz maliyetlerini, vatandaşların ve vergi mükelleflerinin karşılaması yönündeki algının politik açıdan kabul edilebilir olmadığı ortaya çıkmıştır.

Yeni model finansallaşma ve aşırı kar etme yerine dengeli ücretin yönlendirdiği bir kalkınmaya dayanmalıdır. Finans ekonomisiyle reel ekonomi, çalışan haklarıyla sermaye, ticaret fazlası ve açığı olan ülkeler ve sanayileşmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler için politikalar ekonominin yeniden dengelenmesi amacıyla tasarlanmalıdır. Şimdi ekonomik ve toplumsal ilerlemeyi ölçen Gayr-i Safi Milli Hasılanın ötesinde, kapsamlı göstergelerin kabul edilmesi suretiyle ileriye gitme zamanıdır. Hükümetler kriz maliyetinin adaletli biçimde yayılmasını sağlamak ve artan kamu finansmanı açıklarına sürdürülebilir bir çözüm getirmek için gerekli olan ilerici bir mali reform ile ilerlemek zorundadırlar. Bu sayede sorumluluk tasarruf planları çerçevesinde işsizlik oranlarının yüzde 20'lere ulaşabileceği OECD ülkelerinde ilk planda zarar gören işçilerden ziyade krizin oluşmasına neden olan işletmeler ve yöneticiler üzerine binecektir.

Daha dengeli kalkınma aynı zamanda uluslararası ekonomik kuruluşların yeniden yapılandırılmasını kapsamalıdır. Hükümetler 'Dünya Finans ve Ekonomik Krizi ile Kalkınmaya Olan Etkileri' konusundaki en yüksek düzeyli Birleşmiş Milletler Konferansından çıkan sonuçlarda ileriye gitmek zorundadırlar. Sendikaların OECD ile mevcut kurumsal ilişkilerini bir model olarak kullanmak suretiyle yeni yönetim ve uluslararası örgütlerin danıştıkları yapılanmalar içerisinde tam anlamıyla yer almaya ihtiyaçları vardır. ILO'ya da merkezi rol verilmesi gerekmektedir.

G20, IMF ve Dünya Bankasının yönetsel yapılarına yönelik yerine getirmesi gereken gecikmeli gözden geçirmeye ilişkin acele bir zaman çerçevesi önermelidir. Gerek IMF gerekse Dünya Bankası geliştirmekte olan ülkelerin kurumların karar alma yapıları içerisindeki temsil oranını ciddi şekilde artıran ve de Uluslararası Finans Kurumlarının mali açıdan güvenilirliğini güçlendiren yönetim reformunu taahhüt etmelidir. Küresel Sendikalar geliştirmekte olan ülkelerin gerek Dünya Bankası gerekse IMF nezdinde en azından sanayileşmiş ülkelere ait temsil oranı ile eşit düzeyde temsil edilmeleri önerisini desteklemektedir. Kendilerine bağlı kredilerin ve de koşulların kabul edilmeden önce kamulaştırmak, hükümetleri kredi anlaşmalarını parlamento onayına sunmaları yönünde teşvik etmek suretiyle Uluslararası Finans Kurumları, mali açıdan güvenilirliklerini artırmalıdır. Yine bu kurumlar önerilen kredilere ilişkin müzakereleri geleneksel olarak sürdürdükleri maliye bakanlığı ve merkez bankası yetkililerinin ötesine taşıyarak, sendikaların ve diğer pay sahiplerinin görüşmelere dâhil olmalarını sağlamalıdır. Uluslararası Finans Kurumlarının sendikalar ve diğer pay sahipleri ile olan küresel seviyedeki diyaloglarına resmi bir sendikal istişare yapısını dâhil ederek daha üstün bir nitelik kazandırılmalıdır.

G20, Sürdürülebilir Ekonomik Faaliyet ve Uyum, Bütünleşme, Şeffaflık konusundaki Küresel Standard Şartının özenli, katılımcı ve şeffaf bir uygulama mekanizması açısından etkili araçlar olarak geliştirilmesini sağlamak suretiyle ekonomik kalkınmanın sosyal ve çevresel boyutunu güçlendirmelidir. Söz konusu Şart ILO'ya ait 'İnsan Onuruna Yakışır İş' gündemi ile işyerindeki hakları, is-

tihtam ve de gelir fırsatlarını, sosyal korumayı, sosyal güvenliği, sosyal diyalogu ve son olarak da üçlü yapıyı düzenleyen Sürdürülebilir Ekonomik Faaliyete ilişkin Şartı da içerisine dâhil etmelidir. Şartın içerisindeki Uyum, Bütünleşme ve Şeffaflık konusundaki Küresel Standart OECD'nin Çokuluslu İşletmelere yönelik Rehberini içermelidir.

Sendikaların Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası Yıllık Toplantılarına Sunduğu Bildiri

6-7 Ekim 2009, İstanbul

Küresel İş Anlaşması Vasıtasıyla Sürdürülebilir Ekonomik Toparlanmanın Teşvik Edilmesi

Giriş

Geçen yıl Londra'da yapılan G20 Zirvesi uluslararası finansal kurumlardan (IFI) küresel ekonomik toparlanma stratejisinin uygulanmasında öncül rol oynamalarını rica etmiştir. Londra Zirvesi programı "istihdam fırsatları yaratarak herkes için sürdürülebilir toparlanma ve gelir destek tedbirleri vasıtasıyla bay ve bayan çalışanları için adil ve aile dostu iş piyasası" kavramının önemini ortaya koymuştur. Bazı ülkelerin seçilmiş finansal ve ekonomik göstergelerindeki ufak çaplı iyileşmelere rağmen dünya halen küresel istihdam krizi batağının içindedir. Sürdürülebilir büyümeyi garanti altına almak amacıyla IMF ve Dünya Bankasının istihdam yaratmaya odaklanmış bir toparlanma stratejisini tutarlı bir şekilde teşvik ederek uygulaması son derece önemlidir. Bu amaçla, Uluslararası Finans Kurumları yapılan yıllık toplantılarında aşağıdakileri taahhüt etmelidirler:

İstihdam ve ücret merkezli toparlanmayı teşvik eden politikaların ve programların tutarlı bir şekilde uygulanması. Söz konusu program ve politikaların 2009 yılında yapılan Uluslararası Çalışma Konferansında kabul edilen Küresel İş Anlaşması'na uyumlu olması ve aynı zamanda IMF'nin uzun bir süreden beri ihmal ettiği temel görevi olan "yüksek istihdam ve reel gelir" amacını teşvik etmesi.

Düşük gelirli ülkelerin toparlanabilmesine yardımcı olmak için yeni kaynak tahsis edilmesi, küresel ekonomik kriz karşısında en kırılgan ülkelere yapılan mali desteğin artırılmasına yönelik G20 taahhüdüne istinaden bu kaynakların imtiyazlı borç verme ya da borç iptali şeklinde dağıtılması, Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşılması için ilerlemelere devam edilmesi.

İktisadi devirle yöndeş politikaların uygulanmasını gerektiren borç koşullarını ortadan kaldırarak küresel ekonomik toparlanma çabalarına tüm ülkelerin katılımlarının teşvik edilmesi ve borç verme anlaşmaları imzalanmadan önce borç alan ülkelerdeki sendika ve sivil toplum kuruluşları ile istişarelerde bulunulması.

Üye ülkeler tarafından uygulanan vergi teşviki ve diğer konjektür karşıtı politikaların etkileri üzerine yapılan değerlendirmelere dayanarak söz konusu politikaların koordineli biçimde uygulanmasının teşvik edilmesi ve etkinliklerinin artırılması.

Uzayan mali istikrarsızlık ortamını tehlikelerden arındırmak ve krediye erişimi tekrar tesis edebilmek için Finansal İstikrar Kurulu ile ortaklaşa IMF'ye sendika ve diğer sivil toplum örgütleriyle istişareyi içeren şeffaf bir uygulama vasıtasıyla kapsamlı bir küresel mali düzenleme ve denetim çerçevesi tasarlayıp uygulamasının taahhüt ettirilmesi.

IMF ve Dünya Bankasına idari yapılarını geliştirmekte olan ülkelerin temsil düzeylerini artıracak biçimde gözden geçirmeleri için bir zaman çizelgesi hazırlanması.

Ekonomik toparlanma programlarının bir parçası olarak ülkelerin karbon salınım miktarlarını azaltmaları yönünde teşvik edilmeleri. Aralık 2009 tarihinde iklim değişikliği konulu COP15

konferansında iddialı bir anlaşmanın kabul edilmesi ihtimaline katkıda bulunulması.

Çalışanların ekonomik toparlanmasına dair hiçbir işaret yok.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden buyana gerçekleşen en kötü küresel durgunluk dünya genelindeki çalışanların üzerinde yıkıcı etkilere sebep olmuştur. Uluslararası Çalışma Örgütü istihdam eğilimleri ile ilgili yapmış olduğu en son değerlendirmesinde, küresel çaptaki işsizlik rakamlarının 2009 yılında 2007 yılına nazaran 59 milyonluk bir artış gösterebileceğini saptamıştır. Kadın ve genç çalışanlar arasında artan işsizlik toplam oranların bile üzerine çıkmıştır. ILO tahminlerine göre aileleri ile birlikte günde 2 Doların altında bir ücretle geçinmek durumunda olan çalışan yoksulların 2007 yılında 1,2 milyar olan toplam sayıları 2009 yılında 1,4 milyara yükselebilir. Çalışmalarına rağmen küresel yoksulluk sınırı altında yaşayan ailelerin 2007 yılında yüzde 40,9 olan oranlarının 2009 yılında yüzde 46,8'e yükselmesi neredeyse yüzde 6'lık bir artışı temsil etmektedir.

Durgunluğun birkaç ülkede yavaşça düzelebileceği yönündeki bazı işaretler çalışan kadın ve erkekler açısından ufak bir rahatlama neden olmaktadır. Bazı Avrupa ve Asya ülkelerinde 2009 yılının ikinci çeyreğinde görülen olumlu GSYİH artışlarına rağmen ekonomik toparlanma sürecinin yavaş gerçekleşeceği ve işsizlik oranlarının da daha kötüye gideceği muhtemeldir. Uzatılmış işsizlik ödeneği alabilmeyi başaran birçok çalışanın ödenekleri kısa bir süre sonra kesilecektir. Avrupa, Amerika kıtası, Afrika ve Asya Pasifik bölgelerindeki birçok ülkede olumsuz ekonomik büyüme süreci sona ermemiştir ve çalışanlar durgunluğun yükünü tamamen hissetmektedirler. Halen işi olanlar ise dünya genelinde yaşanan krizin etkileri kapsamında reel gelirden düşüş, emeklilik ödemelerinde ve sosyal haklarda azalma gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Daha da öte küresel iş gücünün büyük bir kısmı sosyal güvenlik kapsamı ve gelir ikamesinden yoksundur.

2009 yılının ikinci çeyreğinde bazı Asya ve Avrupa ülkelerinde uzun sürelerden beri ilk kez olumlu olarak nitelendirilebilecek sıfırın üstündeki ekonomik büyüme oranları, küresel sendikal

hareketin dünya genelinde desteklemiş olduğu vergi teşvik politikaları ile otomatik dengeleyiciler birleşiminin somut etkisini göstermektedir. Uzun vadeli işsizlik ödemeleri şeklindeki otomatik dengeleyiciler bazı Avrupa ülkelerinde krize karşı mücadelede önemli rol oynamışlardır. İsteye bağlı teşvik politikaları ise özellikle ABD ile Güney Kore, Japonya ve Çin gibi Asya ülkelerinde önemli rol oynamıştır. Nitekim teşvik programları yavaşladığında ve bazı sosyal yardım ödemeleri sona erdiğinde yüksek işsizlik ve bastırılmış ücretlerden ötürü ekonomilerin tekrar durgunluk sürecine girme tehlikesi ortaya çıkacaktır. 2008 yıllarının başlarında vergi teşvik politikalarını ekonomik durgunluğa karşı bir mücadele stratejisi olarak teşvik etmeye başlayan IMF, durgunluk sona erene kadar söz konusu politikaların korunmasını savunmaya devam etmeli ve sürdürülebilir ekonomik büyüme koşullarını yaratmak için istihdam ve ücret merkezli toparlanma programlarını teşvik etmeye başlamalıdır.

Özel sektör yatırımları küresel ekonomik krizin başlamasından bu yana sert bir düşüş göstermiştir. Bu genel anlamda baskı altında olan talep durumu ile şirketlerin krizin oluşumuna sebep olan ya da kriz mağduru olan bankalardan kredi alımlarında karşılaştıkları zorlukları yansıtmaktadır. Bu durum önümüzdeki birkaç yıl boyunca özellikle dış sermayeye bağımlı olan ve gelişmekte olan bölgelerde olmak üzere küresel ekonomideki istihdam beklentilerini etkileyecektir. Dünya Bankası tarafından Haziran ayında yapılan bir tahmine göre gelişmekte olan ülkelere yapılan sermaye akışları 2009 yılında 2007'ye ile kıyaslandığında yüzde 70 azalacaktır. Gıda ve petrol fiyatlarının 2008 yılı ortalarında ulaşılan zirveye göre düşüş göstermesine rağmen gıda fiyatları 2008 öncesi seviyesiyle kıyaslandığında halen yüksektir ve petrol fiyatları 2009 yılının ilk çeyreğinden bu yana artmaktadır. Düşük gelirli ülkeler ve özellikle aşırı yoksulluk sınırında veya bu sınırın altında olan hane halkları bu fiyatlardan etkilenmektedir.

Acil yardım tüm ülkelerdeki konjonktür karşıtı faaliyetleri desteklemelidir.

Her iki Uluslararası Finans Kurumu önce gıda ve petrol ardından küresel ekonomik ve mali krizden etkilenen ülkelerin ödemeler dengesi veya bütçe ile ilgili yaşadıkları zorluklara cevap verebilmek amacıyla borç verme miktarlarını artırmışlardır. Geçen yıl yapılan Uluslararası Finans Kurumları yıllık toplantılarında mali krizden etkilenen ülkelere verilecek borç miktarlarını yeni borç araçları vasıtasıyla artırma kararı alınmıştır. G20 Londra Zirvesi bu yardım için fon kaynaklarının üç kat artırılmasını desteklemiştir. Dünya Bankası da son yıllarda verdiği borç miktarını artırmıştır. Fakat her iki Uluslararası Finans Kurumu tarafından miktarı artırılarak oluşturulan mali yardımlar düşük-gelir ülkelerinden çok orta gelirli yükselen ekonomi ülkelerine aktarılmıştır.

Dünya Bankası Temmuz ayı bildirisinde 2009 mali yılına ait mali yükümlülüklerinin bir önceki yıla oranla yüzde 54 arttığını duyurmuş ve yoksul ülkelerdeki en kırılgan kesimi korumaya yönelik girişimlere odaklanarak mali krizin vurduğu ülkelerin ihtiyaçlarına cevap verdiğini belirtmiştir. Şu ana kadar tahsis edilen borçlardaki en büyük artış faiz getiren borç biriminde gerçekleşmiş ve verilen borçların miktarı 13,5 milyar dolardan 32,9 milyar dolara yükselmiştir. Yoksul ülkelere borç sağlayan Uluslararası Kalkınma Birliği tarafından verilen borçların miktarı 11,2 milyar dolardan 14 milyar dolara yükselmiştir. Bu artış daha mütevazıdır. Dünya Bankası tarafından verilen borçların büyük bir bölümü orta gelirli ülkelerin altyapı yatırımlarına tahsis edilmiştir. Bu ülkeler uygun koşullar altında konjonktür karşısı rol oynayabilirler; altyapı şu an Dünya Bankası Grubunun toplam taahhütlerinin yüzde 35'ine denk gelmektedir.

Dünya Bankasının özel sektöre kredi temin eden kolu olan "Uluslararası Finans Kurumu" kriz karşısı girişimler adı altında yeni bir programın duyurusunu yapmıştır. Küresel Ticaret Likidite Programı bunların en büyüğüdür. Bu program geliştirmekte olan ülkelerdeki uluslararası ticaret sözleşmelerinin finansmanını amaçlar. Kriz içerisindeki ekonomilerin ürün ve hizmet üretimini canlandırmak amacıyla mali kaynak sağlama girişimleri memnuniyetle karşılanmaktayken Uluslararası Finans Kurumlarının acil mali destek programları çerçevesinde faydalanıcı firma seçimleri

sorgulanabilir. Küresel Ticaret Likidite Programı tarafından bugüne kadar tahsis edilen borçların birçoğu sanayileşmiş ülkelerdeki büyük bankalara verilmiştir. Bu bankaların ve tahsis edilen borçların arasında tartışmalı borç verme ve yatırım uygulamaları neticesinde Amerikan hükümetinin sübvansesine ihtiyaç duyan ve finansmanlarına güvenen binlerce reel ekonomi firmasına büyük zarar veren JP Morgan Chase Bankası ve bu bankaya verilen 400 milyon dolar tutarındaki borç da vardır. Bu durumda asıl görevi geliştirmekte olan ülkelerdeki özel sektörün kalkınmasına yardımcı olmak olan Uluslararası Finans Kurumunun geliştirmekte olan ülkelerdeki finansal firmalara neden öncelik vermediği merak edilebilir.

Kredi tahsisindeki en önemli artış IMF'de olmuştur. IMF Ekim 2008 tarihinden itibaren yüksek miktarda acil yardım borçları hibe etmeye başlamıştır. Bu borçlardan 20 tanesi bugüne kadar hibe edilmiş ve bazıları 10 milyar doları geçmiştir. Bu borç tahsislerinin hemen hemen hepsi orta gelirli yükselen ekonomilerde gerçekleşmiştir. Özellikle Orta ve Doğu Avrupa'ya yoğunlaşmıştır. Kredi alan ülkelerdeki ITUC ve Küresel Sendika Federasyonu üyeleri bu kredilerin birçoğunun altına iliştirilmiş koşullara dikkat çekmişlerdir. Söz konusu koşullar emekli maaşları, kamu sektörü ücretleri gibi sosyal harcamalarda sınırlamalar, kamu hizmetlerinde fiyat artışları, altyapı yatırımlarının iptali, kamu iktisadi teşekküllerinin özelleştirilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

IMF ile kredi anlaşmaları yapmak amacıyla hükümetler tarafından alınan tedbirlerin çalışanlar üzerinde önemli bir etki yaratıyor olmasına rağmen, IMF kredi alan ülkelerdeki sendikal örgütler ile anlaşma öncesi istişarede bulunmamıştır. Kesintilerden etkilenenlerle istişarede bulunma yükümlülüğü olmaksızın bazı ülke Hükümetlerine sosyal güvenlik ağlarını en kırılgan kesimin desteklenmesine odaklanarak ve maliyetlerini düşürerek gözden geçirmeleri talimatı verilmektedir. IMF, kredi alan ülkelerin birçoğunda hükümetlere iktisadi devirle yondeş mali disiplini uygulamaları talimatını vermiştir. Aynı zamanda sanayileşmiş ülke hükümetlerini kamu sektör açıkları artsa bile, konjonktür karşısı vergi teşvikini uygulamaları yönünde cesaretlendirmiştir. Küresel

Sendikalar, IMF'nin, tüm ülkelerde konjonktür karşıtı toparlanma programlarını desteklemesini ısrar etmektedir.

Düşük Gelirli Ülkelere Yardımda İhmaller

Dünya Bankası 2008 Mayıs ayında Küresel Gıda Krizine Tepki Programını yarattı ve mali krizin patlamasıyla Kırılgan Kesimin Finansmanı Kurumu'nu oluşturdu. Söz konusu kurum daha geniş bir misyona sahipti ve birbirini takip eden iki gıda krizi ile küresel ekonomik krizden en çok etkilenen düşük gelir ülkelerine fon aktarımını amaçlıyordu. Bu programlar altında düşük gelir ülkelerine hibe edilen yardımlar miktar olarak çok mütevazıdır. Bu yardımlar tohum, gübre, gıda ile sosyal güvenlik ağlarına harcanmıştır. Dünya Bankasının 2009 Ağustos bildirisine göre Küresel Gıda Krizine Tepki Programı kapsamında düşük gelirli ülkelere yapılan 39 tahsisin sadece 8 tanesi 10 milyon doların üzerinde gerçekleşmiştir.

Dünya Bankası tarafından düşük gelirli ülkelere yapılan kısa vadeli ve nispeten mütevazı mali taahhütlerin bir bölümü aslında görüldüğünden daha da az olabilir, nitekim Uluslararası Kalkınma Birliği tarafından artırılan tahsislerin bir bölümü ödemelerin planlama döneminin başında yapılmasını içermektedir, bu da şu an fazla yardım alan ülkelerin ileride daha az yardım alacakları anlamına gelir. Dünya Bankası tarafından düşük gelirli ülkelere tahsis edilen imtiyazlı borç ve hibelerde önemli miktarda bir artış sağlanması için ilave donör bağışları gerekmektedir. Bu tür bir artış için sağlam bir taahhüt henüz beklenmemektedir. Örneğin, Londra G20 Zirvesinde yapılan açıklamada sadece "Dünya Bankası'nın Kırılgan Kesime Destek Çerçevesine her iki tarafın rızasıyla gönüllü bağış yapılması" talebinde bulunulmuştur.

Küresel durgunluk, giderek yükselen gıda fiyatları ve petrol fiyatlarındaki artış sonucu düşük gelirli ülkelere yapılan yardım kaynaklarında azalma olmuştur. Bunun neticesinde her iki uluslararası finans kurumu bazı ülkelere düşük ücretli temel gıda maddelerinin temini şeklindeki genel yardımları azaltmalarını ve en yoksul hane halklarına yoğunlaşmalarını tavsiye etti. Bu yoğunlaşma yoksul kent çalışanları ve aileleri gibi tespit edilen

yoksulluk sınırının biraz üzerinde olan bireylerin menfaatlerine ters düşerek onları zora sokabilir. Netice itibarıyla kadınlar ve kız çocukları başta olmak üzere yardımlardan yararlanamayan kırılgan ve dezavantajlı bireylerin oluşmasına sebep olabilir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından hazırlanan en son analize göre Brezilya ve Meksika gibi orta gelirli ülkelerde yoksulluğun azaltılmasına katkı sağlayan koşullu nakit transferi programları düşük gelirli ülkelerde yaşayan aşırı yoksul kesimin çok az bir bölümüne ulaşabilmiştir.

Dünya Bankası gibi IMF de 2008 yılında yaşanan hızlı gıda ve petrol fiyatları artışı karşısında düşük gelirli ülkelere ödemeler dengelerini desteklemek amacıyla birkaç acil borç hibe etmiştir. Bu dönem içerisindeki ortalama borç verme artışı 20 milyon dolar olup üç yıla yayılmıştır. Bu rakam IMF'nin ödemeler dengelerini finanse etmek amacıyla 48 düşük gelir ülkesi için yapmış olduğu ve ülke başı 2,9 milyar dolar ve toplam 138 milyar dolar olarak tespit ettiği değerlendirmeye göre oldukça düşüktür. 2009 Temmuz ayında IMF imtiyazlı borç miktarını önümüzdeki iki yıl içerisinde 8 milyar dolar artıracağını duyurmuştur. Fakat planlanan altın satışı uygulamasının sadece bir bölümü düşük gelirli ülkelere yardım amaçlı kullanılacaktır ve fon halen bu ek borç vermeyi uzatabilmek için henüz taahhüt edilmemiş donör bağışlarına güvenmektedir. IMF tarafından onaylanan Özel Çekme Haklarının tahsisi düşük gelirli ülkelerin ihtiyaçlarına önemli bir katkı sağlayabilir, ancak toplam tahsisin sadece yüzde 7'si bu ülkelere aktarılacaktır. Belirtildiği gibi küresel krizin bu ülkelerdeki etkilerinin üstesinden gelebilmek için düşük gelirli ülkelere yönelik ek Uluslararası Finans Kurumu girişimlerine ihtiyaç vardır.

Ekonomik Politika Koşullarına Son Verme Gereği

IMF ve Dünya Bankası tahsis edecekleri acil durum borçları için öngörülen koşulları azalttıklarını duyurdular, netice itibarıyla fonlar geleneksel borçlara karşılık daha hızlı bir biçimde dağıtıldı. Fakat bu yapısal ayarlama katı koşulların sona erdiği anlamına gelmez. IMF Mart ayında yaptığı duyuruda tüm borçlarda yapısal performans kriterlerini kullanmayacağını belirtmiştir, fakat Tem-

muz ayında düşük gelirli ülkeler için borç verme araçlarını duyurduğunda yapısal koşulların korunacağını fakat daha esnek olup temel hedeflere odaklanacağını beyan etmiştir. IMF borçlarındaki katı koşulları oluşturmak amacıyla kullanılan sayısal performans kriterlerinin azaltılması konusunda hiçbir duyurunun yapılmadığı belirtilmelidir. Şu ana kadar düşük gelirli ülkelere borç verilmesi ile ilgili yeni programlar hakkında hiçbir ayrıntı temin edilmemiştir, fakat geçmiş deneyimler IMF'nin son on yılda koşulların azaltılması veya daha akıcı hale getirilmesi konusunda birçok duyuru yaptığını fakat gerçek değişimin hayata geçirilmesinde çok yavaş olduğunu göstermektedir. 2008 yılında Fon'un kendi Bağımsız Değerlendirme Bürosu aynı sonuca varmıştır.

Londra'da yapılan G20 zirvesi bildirisine uygun olarak IMF'ye hibe edilen ek kaynaklar yükselen piyasalar ile gelişmekte olan ülkelerdeki büyümeyi desteklemek amacıyla kullanılmalıdır. Konjonktür karşıtı harcamaların finansmanı sağlanmalıdır. Küresel Sendikalar tüm ülkelerin uygun teşvik politikaları aracılığıyla küresel ekonomik toparlanma çabalarına katılmaları gerektiğine inanmaktadır. Bu da gerek yükselen ekonomi ülkeleri gerek düşük gelirli ülkeler olsun IMF ve Dünya Bankası'na borçlanmalarda katı ve yapısal koşulların sona erdirilmesini gerektirir. Ülkelerin yükümlülükleri güvenilir kontroller ve temel çalışma standartları da dâhil olmak üzere uluslararası kabul edilmiş standartlarla sınırlı tutulmalıdır. Uluslararası Finans Kurumları 2009 Haziran ayında yapılan ILO yıllık konferansında kabul edilen Küresel İş Anlaşması'na uygun olarak, ülkeleri, kırılğan kesime destek veren ve istihdam yaratılmasını en üst düzeye çıkaracak kriz karşıtı stratejileri uygulamaları yönünde bilgilendirmelidir. IMF ve Dünya Bankası ekonomik ve sosyal koşullarda sorun yaratabilecek yeni borç verme anlaşmaları imzalamadan önce ilgili ülkedeki sendika ve diğer sivil toplum kuruluşları ile istişarelerde bulunmalıdır.

Küresel Sendikalar Londra Zirvesinde G20 liderleri tarafından gündeme getirilen ve Ağustos ayında IMF üyesi ülkeler tarafından onaylanan 250 milyar dolarlık Özel Çekme Hakları tahsisini desteklemiştir. Özel Çekme Hakları tahsisi ülkelerin durgunluktan kurtulma amaçlı programlarını finanse etmek amacıyla katı

koşullardan arındırılmış ek kaynak sağlayabilir. Yukarıda da söz edildiği gibi tahsisin küçük bir miktarı, yaklaşık 18 milyar dolar yani toplam miktarın yüzde 7'si, IMF üyesi olan 78 düşük gelirli ülkeye aktarılacaktır. Küresel Sendikalar IMF'ye Özel Çekme Hakları payına ihtiyaç duymayan zengin ülkelerin kendi paylarını krize karşı kullanmak amacıyla düşük gelirli ülkelere tahsis etmelerini sağlayacak bir mekanizma oluşturup yönetmesi için çağrıda bulunmaktadır. İlgili mekanizma faydalanıcı düşük gelirli ülkenin tahsisi faizsiz ve politik koşullara tabi tutulmadan almasına izin vermelidir.

İş Piyasalarını Kurlsızlaştırmaya Yönelik Tek Taraflı Yaklaşım Sayfasının Kapatılması

ITUC ve diğer Küresel Sendikalar Dünya Bankasından yayımları vasıtasıyla çalışanları koruyan yasaları ortadan kaldırmaları veya zayıflatmaları yönünde ülkeleri teşvik etmeyi bırakmasını istemiştir. Doing Business (İş Yapma) adlı yayınında en zayıf çalışma yasalarına ve en düşük zorunlu sosyal güvenlik katkı payına sahip olan ülkelere iyi dereceler verilmektedir. 27 Nisan 2009 tarihinde Dünya Bankası Doing Business (İş Yapma) adlı yayınında yer alan iş piyasası esneklik göstergesini kaldıracağını belirtmiş ve söz konusu göstergenin Dünya Bankası politikasını temsil etmediğini ve hiçbir ülke programı raporunda veya politik öneride esas alınmayacağını personeline duyurmuştur. Dünya Bankası aynı zamanda siyasi istikrar, toplumun kırılğan kesimlerini koruma amaçlı sosyal güvenlik ağları, hane halkı ve çalışanlar ile şirketlerin haklarının korunması gibi konulara da ağırlık vereceğini belirtmiştir. Bankanın iş piyasalarını kurlsızlaştırmaya yönelik tek taraflı yaklaşım sayfasını kapatma yönündeki kararı memnuniyetle karşılanan bir gelişmedir.

Kendi personeline kullanmamasını telkin ederken, işgücü piyasası esneklik göstergesi (istihdam göstergesi) ve Doing Business (iş yapma) yayınına devam etmiştir. Bankalar için göstergeden tamamıyla vazgeçmek mantıklı olabilirdi. Banka, ülkelerin borç ayarlamalarına ilişkin politikalarını biçimlendirmek amacıyla geçmişte kullandığı "İşçilerin İstihdamı Göstergesini" günümüz-

de kullanılmamasını sağlamalıdır. Bankanın bağımsız değerlendirme grubu 'İş Yapma'nın olan sıralamada üstün olan ülkelerin ekonomik açıdan daha iyi performansa sahip oldukları iddiasının mucip bir nedeni bulunmadığı tespitinde bulunmuş, bunun üzerine. IMF İşçilerin İstihdamı Göstergesini kullanmama kararını Dünya Bankasından önce almıştır. Gösterge uygulamada, IMF'nin yazılı şirket politikalarından da kaldırılmıştır. Bankaya 'İş Yapma' başlıklı yayına alternatif bir yaklaşım geliştirmesi tavsiyesinde bulunmak için Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu ITUC, ILO ve diğer örgütler ile ortak çalışma yapma konusunda anlaşmıştır. Böyle bir yaklaşım ülkeleri tatmin edici bir ücret ve ayarlamaya sahip istihdamı, uygun bir sosyal koruma ve işçi haklarına saygıyı teşvik etmeleri konusunda yöreklendirmelidir. İnsan Onuruna Yakışır İş olgusuna ilişkin politikalar teşvik edilmeli 'iş yapmaya engel' yaftasından kurtarılmalıdırlar.

Dünya Bankası, mevcut küresel ekonomik krizin yarattığı iş piyasası sorunları çerçevesinde iş piyasasında fiyat serbestisine ilişkin göstergiyi artık kullanmama kararı aldığı açıklamıştır. Banka gelişmekte olan ülkelerdeki emeklilik reformuna ilişkin yaklaşımını da aynı şekilde gözden geçirmelidir. Geçtiğimiz birkaç yıl içerisinde, Banka finansal hizmetler sektörü özel fonlara yapılan zorunlu katkılardan yararlanabilsin diye tüm ülkelere hükümetlerin yaşlılık güvencesinin getirdiği mali yükten kurtulmaları gerektiğini dayatarak kamu emeklilik planlarının kısmi ya da bazen bütünüyle özelleştirilmesi ile meşgul olmaları tavsiyesinde bulunmuştur.

Bankanın kendi hesaplamalarına göre, zorunlu özel emeklilik fonları değer bazında büyük kayıplara uğramıştır. Bu nedenle de şimdi özel fonlardan kaynaklanan kayıpları üstlenmeleri için hükümetlere çağrı yapmaktadır. Bu suretle Bankanın yaklaşımı her iki açıdan da başarısızlıkla sonuçlanmıştır; özel finans sektörü aracılığı ile işçilere ait emeklilik gelirlerinin yeteri kadar güvence altına alınabilmesi ve devletin mali yükten kurtarılması konusunda başarısızlığa uğramıştır. Dünya Bankası kapsamını daraltmak yerine emeklilik reformu ve sosyal güvenlik programlarına ilişkin yaklaşımını tamamen gözden geçirmeli, mevcut durumda

kapsam dâhilinde olmayan işçiler için kapsamın genişletilmesine öncelik vermelidir. Bankanın bu alandaki tüm müdahaleleri ILO ile yakın işbirliği içerisinde yürütülmeli ve reformlar konusunda sendikalara danışıp onlar ile anlaşmaya varmadan ileriye gitmemelidir.

Küresel Toparlanma Çabasına Katkı

IMF ve Dünya Bankası ekonomik açıdan küresel toparlanmaya yönelik çabalara destek vermede bir rol oynayabilir ve oynamalıdır da. Bunun içinde politika ve programlarında piyasa mekanizmalarına aşırı derecede itimat etmeyi bir kenara bırakmalı ve gerek kriz yönetimi gerekse kriz sonrasında durumlar için devletin temel rolünü kabul etmelidir. Bu birkaç girişim ile sağlanabilir:

- Acil biçimde istihdamın yaratılması ve uzun vadeli sürdürülebilir kalkınma için altyapı projelerine özellikle de fosil temelli yakıtlara bağımlılığı azaltacak enerji verimliliğinin geliştirilmesine yönelik yatırımlara yoğun destek sağlayarak. Oluşturulan çevreci istihdam stratejileri, iş imkânlarının yaratılmasında özellikle etkili olmalıdır.
- Yerel altyapının geliştirilmesi, düşük maliyetli tohum ve gübre tedarik edecek devlet hizmetlerinin yeniden kurulması ve mahsulün pazarlanmasına yardım etmek aracılığı ile tarımda son derece gerekli olan yatırımlara destek vererek. Besin hammaddelerine ulaşılabilir fiyatlar ile istikrarlı erişim sağlanabilmesi için besin güvenliğine yönelik hedefleri takip etme çabalarında ülkeler desteklenmelidir.
- Ekonomik faaliyeti teşvik etmek ve uzun vadeli kalkınma için gerekli koşulları yaratmak adına eğitim ve sağlık gibi kamu hizmetlerine yatırım yaparak. Ekonomik faaliyete dair eldeki mevcut çarpan etkileri vergi indirimlerinden çok daha fazladır. Erişilebilir aynı zamanda da ulaşılabilir, nitelikli kamu hizmetleri aracılığı ile insana yatırım yapmak ülkelerin verimliliğinde sürekli gelişimin sağlanması açısından esastır.

- Aşırı yoksulluğun azaltılması, sağlık hizmetleri ve su kaynaklarına erişimin geliştirilmesi, sağlık koşullarının iyileştirilmesi ve kadınla erkek arasında eşitliğin sağlanabilmesi gibi belirli amaçlar içeren Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşmada ülkelere ilave yardım yaparak.
- Öncelikli hedefler olarak işçi ücretlerini artıracak ve sosyal güvenliği iyileştirecek ekonomik stratejileri destekleyerek. Bu, ekonomi politikalarına ilişkin hedeflerin merkezine insanların yaşam standartlarının iyileştirilmesini koyan kalkınma stratejisinin bir parçası olarak, ülkelerin istikrarlı bir iç talep oluşturabilmelerini sağlayacaktır. Uluslararası finans kuruluşları bu hedefe uygun olarak, toplu pazarlık, tüm işçilerin sosyal güvenlik olanaklarına erişimi ve geliştirilmiş sosyal güvenlik ağları aracılığı ile en savunmasız olanların korunması gibi unsurları barındıran sendikal hakların güçlendirilmesini desteklemelidir. Çalışma saatlerinin azaltılması, eğitim programları ve bakım faaliyetleri gibi unsurları kapsayan istihdam daralmalarını önlemek amacıyla ve pazarlık yoluyla görüşülmüş hükümet tarafından desteklenen anlaşmalar, bazı ülkelerde işsizliği kırmada başarılı olmuştur.
- Ekonomik kalkınmanın getirdiği faydanın geniş anlamda paylaşılmasını sağlayan ve azınlığı zengin etmek uğruna nüfusun çoğunluğunu göz ardı etmeyen, sürdürülebilir bir kalkınma stratejisinin asıl bileşenleri olarak, uygun bir iş piyasası nizamını, yeterli anlamda sosyal güvenliği ve işçilerin temel haklarına saygıyı teşvik ederek. Kadın ve genç işçilerin krizden en çok etkilenen kesim olduğu akıllarda tutulmalı, kadın işçilerin ihtiyaçlarına cevap veren sosyal güvenlik programlarına özel önem verilmeli ve ayrımcılık karşıtı önlemler uygulanmalıdır.

Uluslararası Finans Kuruluşlarına Ait Faaliyetlerde İşçilerin Korunması

Uluslararası Finans Kuruluşlarının işçilerin temel haklarına saygının geliştirilmesini teşvik etmedeki kapasitesi her şeyden

önce kendi faaliyetlerinin temel çalışma standartlarına uyumlu olmasını sağlamaktan geçer. Tüm projelerinin Temel Çalışma Standartları ve emekle ilgili diğer şartlara uyum göstermesi konusunda Dünya Bankası Grubu 2006 yılından bu yana kayda değer gelişme göstermiştir. Dünya Bankası bünyesindeki (IFC) uluslararası finans kuruluşunun yatırım yaptığı ülkelerde, işçi haklarının geniş ölçüde suiistimal edildiği hususuna ilişkin sıkıntılar devam ederken yine bu kuruluşa ait performans standartları, geçtiğimiz üç yıl içerisinde birçok projede emekle ilgili sorunların çözülmesine katkıda bulunmuştur.

Uluslararası Finans Kuruluşu (IFC) kendisine ait sosyal ve çevresel performans standartlarını ıslah etme sürecine girmiştir. Bu süreç boyunca IFC munzam denetlemenin ne olduğunu ve genel anlamda işçi haklarının suiistimal edilmesi çerçevesinde ne gibi yaptırım mekanizmalarının oluşturulması gerektiğini tetkik etmelidir ya da basitçe, temel çalışma standartlarına uyumun yaygın biçimde eksik olduğu ülkelere yatırım yapmaktan kaçınılmalıdır. Öte yandan performans standardı ekonomik kriz kaynaklı muazzam iş kayıpları karşısında güncellenmelidir. Şu anda IFC standartlarında firmaların örneğin üzerinde görüşülmüş iş paylaşımı ya da eğitim programları vasıtasıyla, işten çıkarmaları mümkün olan en geniş ölçüde engellemeleri için önlemler almalarına yönelik şartlar bulunmamaktadır. IFC çalışma standartları ve kılavuzlarında müşteri firmaların bu türden önlemler ile ekonomik açıdan küresel toparlanma çabalarına katkı yapmaları için tavsiyeler ve teşvikler bulunmalıdır.

Dünya Bankasının kamu sektörüne kredi veren bölümleri 2007'de temel çalışma standartlarını Bankanın esas tedarik belgelerine eklemesi ve işlerin tedariki için standart teklifi belgelerini gerekli kılmasından bu yana daha da ilerleme kaydetmişlerdir. Bu yılın başlarında bölgesel kalkınma bankaları ve Dünya Bankası birbirlerinin uyumlu hale getirilmiş standart teklifleri belgelerine temel çalışma standartlarına ilişkin hükümleri ekleme konusunda ortak karar aldılar. Şu an Dünya Bankasının temel çalışma standartlarına uyumun sağlanması için gerekli faaliyetleri uygulamaya koyması gerekmektedir. Bu da Banka ve hükümet yetkililerinin

eğitimden geçirilmesi, proje düzeyinde ise uygun denetim ve takibi gerektirmektedir. Küresel Sendikalar temel çalışma standartlarının yeni gereksinimlerine ilişkin stratejilerin uygulanması konusunda Banka ile işbirliği yapmayı teklif etmiştir.

Ayrıca Dünya Bankası tüm işletmelerde ya da Bankanın yer aldığı hizmetlerin yeniden yapılandırılmasına ilişkin tüm projelerde işçilere ve sendikalara danışılmasını sağlamanın yanı sıra, söz konusu projelere, temel çalışma standartlarına uyulması şartını koymalıdır. Banka finanse ettiği yeniden yapılandırmaların çoğunda, işçi temsilcileri ile yeniden yapılandırma projelerinin işgücü üzerindeki etkisi konusunda daha önceden istişare yapılmasını öneren uygulama rehberleri ve benzer araçlar temin etse dahi işçileri temsil eden sendikalar tüm kararlar alındıktan sonra ancak planlar hakkında bilgi sahibi olmaktadırlar. Küresel Sendikalar işletmeler ve hizmetlerin yeniden yapılandırılmasının işgücüne etkisi ile başa çıkabilmede sendikaların Banka ve hükümet yetkilileri ile birlikte eğitimden geçirilmesine ilişkin, Bankanın desteklemesi gereken, bir teklif sunmuştur.

Temel Çalışma Standartlarına saygı gösterilmesine uyum çerçevesinde IMF benzer şekilde, üyelerinin kendisine ait borç verme programlarından etkilendiği sendikalar ile krediye ilişkin şartlar sona ermeden istişare etmelidir. Geçtiğimiz yıl IMF kaynaklı acil kredilerin çoğu istihdam seviyeleri, ücretler, ücret dışı yararlar ve çalışma koşulları açısından özellikle kamu sektörü işçileri üzerinde muazzam etkilere neden olmuştur. Birçok durumda anlaşmalar sona erene dek işçiler ve bağlı buldukları teşkilatlara bilgi verilmemiştir. Özellikle hükümetlerin üyelerine etkileri hususunda sendikalara danışmayı ihmal ettiği ülkelerde IMF, hükümet ile herhangi bir kredi anlaşmasını sonlandırmadan önce ilgili işçi örgütlerini doğrudan bilgilendirmelidir.

Mali Düzenlemelerde Kapsamlı Bir Küresel Çerçeve

Herkesin bildiği üzere mevcut küresel mali kriz düzenlemede çok büyük bir başarısızlığın sonucudur. Özellikle de ticari bankalar üzerinde belli bir derecede nezareti öngören ancak diğer kuruluş ve faaliyetlerin kendi kendini düzenlemesini emrederek

mali sistemin ufak bir parçasını denetleyen yetki verilmiş denetim yaklaşımındaki hata bugün gelinen noktanın temel sebebidir. Söz konusu yaklaşım ülkenin bankaları ve finans kurumlarının küresel mali sistem geneline çok çabuk yayılmalarından ötürü özellikle mali küreselleşmeye ayak uydurmakta yetersiz kaldığını ispatlamıştır. Küresel mali sistemin yeniden düzenlenmeye ihtiyacı olduğu kanısı yaygın olmasına rağmen, kaydedilen ilerleme yavaş ve belirsizdir.

Başarısızlığa uğramış mevcut çerçeve gözden geçirilmedikçe, sadece yeni bir finansal çöküşe ait tehditler varlığını sürdürmekle kalmayacak, her ne kadar birçok ülkede tarihsel ölçüde düşük faiz oranları hüküm sürse de, muhtemelen birçok tüketici ve firma için kredi koşulları zorlaşmaya devam edecektir. G20 liderleri IMF ve Mali İstikrar Kurulu'ndan (FSB) küresel düzeyde mali düzenleme ve denetime yönelik bir çerçevenin oluşturulmasında eşgüdüm sağlama rolü üstlenmelerini talep etmişti. Bu türden geniş kapsamlı bir çerçevenin tasarlandığı ya da uygulanmaya hazır olduğuna dair bir belirti yoktur.

Küresel Sendikalar finans piyasalarının uluslararası boyutta düzenlenmesi için ayrıntılı bir faaliyet planı ileri sürmüştür. G20 Londra Zirvesi önerilen faaliyetlerden bir kaçını kabul etmiş ve IMF ile ortaklaşa Mali İstikrar Kurulu'ndan (FSB) söz konusu faaliyetlerin geliştirilmesinde anahtar rol oynamalarını talep etmiştir. Fakat çoğunluğu tamamlanmamıştır:

– Gölge finans ekonomisi üzerinde denetim:

Yatırımcıların mali sorumlulukları, şeffaflık ve işveren yükümlülükleri gibi konularda oyun alanı yaratılması için Hedge Fonlar (Şaibeli Fonlar) ve Girişim Sermayesi Grupları üzerinde denetim gerekmektedir. Londra Zirvesi sistematik açıdan önemli kurumları ilgilendiren bu ilkeyi kabul etmiş, IMF ile FSB'den bu konuda bir kıstas belirlemelerini talep etmiştir. Bireysel anlamda sistematik açıdan önemli olmayabilen ancak kurumlar tarafından bir sürü davranışı şeklinde götürülen söz konusu durumun düzenleme altına alınması gerektiğini kabul etmelidirler. Ayrıca, kredi bağlantılı, bilanço dışı işlemler yasaklanmalı ve yeterli derecede

kamu gözetimi ile şeffaflık sağlanmadan karmaşık yapılı finansal ürünlere erişim şiddetli biçimde kısıtlanmalıdır.

– Vergi ve denetim cennetlerinin ortadan kaldırılması:

Londra Zirvesi bildiriminde beyan edildiği üzere, G20 liderleri yaptırımlar ve banka gizliliği çağının artık sona erdiği düşüncesiyle vergi cennetlerine karşı önlem almaya hazırdılar. Bu belgenin içeriğini takiben, finans kurumları bu türden cennetlere kayıtlı şirketler ya da kişiler ile bu kişi ya da firmaların standartları uluslararası normlara uygun hale gelene dek mali işlem yapmaktan alıkonulmuşlardır. IMF kurumlar vergisinde dibe vurma yarışına dur demek için gerek uluslararası gerekse bölgesel vergi kurumlarını teşvik etmeli, yabancı yatırımlar ve sermaye akışlarının uluslararası kabul görmüş idare ve şeffaflık standartlarına tabi olmasını sağlamalıdır. Bunu yaparken de çokuluslu işletmelerin fiyatlandırma politikaları ile sermayenin kaçışına dikkat etmelidir.

– Bankalar için ihtiyati hükümlere aktifler ve iltimas risklerinin entegre edilmesi:

Sermaye yeterliliğine ilişkin hükümler, yedek akçeler ile ilgili şartların bankanın elindeki aktiflerin yine mevcut aktiflerden kaynaklanan risk ölçütünde artırmasını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu bankaların, kendilerini aktiflerden kaynaklanan aşırı dereceli risklere maruz bırakmalarını engelleyecek, aktiflerin tahsisinin sosyal açıdan istenen hedeflere yöneltilmesine yardımcı olacak ve merkez bankalarının aktif fiyatları enflasyonu üzerinde denetim sağlamasını kolaylaştıracaktır.

– Şirketler ve finans firmalarına ilişkin ödeme planları üzerinde hâkimiyet sağlanması:

Ücret planları ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan olumlu bir performansın ortaya konmasını teşvik etmeli, finansal hizmetler açısından ise sorumluluk sahibi satış ve kredi uygulamalarına yansımalıdır. Yöneticiler ve tüccarlar için ayrılan istihkaklar işçilerin ücretleri ve emeklilik aylıkları ile aynı oranda karlılık arz etmelidir. İkramiyelerin ya da benzer şekildeki performansa dayalı ek

primlerin paraya çevrilmesi 5 yıl süreyle yasaklanabilir ve yüksek emeklilik maaşı gibi bazı menfaatlerin tanınmasına ilişkin provizyonlar zorunlu hale getirilebilir. Bu söylenenler G20 liderlerinin Londra Beyannamesinde belirttikleri ‘finansal kurumlarda ödemeler ve maaşlara ilişkin çetin bir takım yeni ilkeler’ ifadesini desteklemek ile tutarlılık göstermektedir.

– Hissedarların kar payları, hisselerin geri satın alınması ve imtiyazlı kredilere kısıtlamalar getirilmesi:

Karlar kalkınma dönemlerinde ekonomik çöküşler ile borç ödeme gücüne ilişkin risklere karşı dayanabilmek için kar payları ve geri satın almaların tersine, yeterli miktarlarda olmak üzere kaynaklara dağıtılmalıdır. Savunulması imkânsız olan ve de girişim sermayesine sahip grupların işletmeleri yağma edilerek onları ödenmesi gereken büyük borçların altına sokan çoğunluk hisselelerinin imtiyazlı şekilde satın alınmasına yönelik planlar yasaklanmalıdır.

– Kredi derecelendirme kuruluşlarının ciddi şekilde düzenlemeden geçirilmesi:

G20 liderlerinin Londra beyannamesine uygun olarak, kredi derecelendirme kuruluşları bağımsız olmalı ve özellikle derecelendirme yaptıkları finansal araçların tasarımına ilişkin danışmanlık hizmeti vermekten alıkonulmuşlardır. Mevcut kredi derecelendirme kuruluşlarının küresel boyuttaki oligopolüne (az sayıda şirketin piyasayı yönlendirmesi durumu) son vermek için düzenleyiciler rakiplerin yaratılmasını kolaylaştırmalıdır.

– Yıkıcı borçlandırmaya karşı koruma:

Borçlular (ev kredisi, kredi kartı, sigorta, vs.) finansal sözleşmelerde gerekli şeffaflık, kötü niyetli uygulamalara karşı etkin yardıma erişim ve faiz oranları ile harçlarda tavan fiyatlar gibi unsurlarca korunmalıdır. Banka ve diğer kredi tedarikçilerinin ödeme ve teşvik planları müşterilerin menfaatine hizmet eden sorumluluk sahibi satış ve borç verme uygulamalarını mümkün kılacak şekilde tasarlanmalıdır.

- Mufettişlerin görev ve kaynaklarını çoğaltmak:

Denetleme makamlarının görevlerini layıkıyla yerine getirebilmeleri için yeterli yaptırım gücüne, uygun personel ve uzmanlık ile teknolojiye erişim imkânına sahip olmalıdırlar. Küresel sendikalar finans sektörü çalışanlarının, finans kurumlarında çalışan düzenleyiciler ve temsilciler ile düzenli mübadeleler vasıtasıyla, geliştirilmiş danışmanlık çerçevelerine dahil edilmeleri gerektiği teklifinde bulunmuştur. Söz konusu çerçeve denetmen ve düzenleyicilere uygunsuzlukları rapor eden kişileri koruma altına almaktadır.

- Reel ekonomiye hizmet eden mali hizmet sektörlerinin kurulması:

Kredi birlikleri, kredi kooperatifleri, karşılıklı sigorta ve cemiyyet temelli diğer kamu finans hizmetlerinin gelişmesi teşvik edilmelidir. Bu türden hizmet çeşitliliği, reel ekonomiye hizmet eden, çalışan insanların, küçük ve orta ölçekli işletmeler ile çiftçilerin ihtiyaçlarını karşılayan dengeli ve sağlam mali sektörlerin kurulmasına yardımcı olacaktır. Şirket devirleri, şirket birleşmeleri, şirketlerin satışı ve dış kaynak kullanımı gibi finans kuruluşlarına yönelik her türlü yeniden yapılanmada istihdam ve çalışma koşullarının korunması temel çalışma standartları ve de sendikalar ile istişareye önem verilmesi gibi şartlar aranmalıdır.

IMF Politika Tavsiyesi, Nezaret ve Yönetim Reformu

Mali düzenleme için kapsamlı bir çerçeveyi desteklemenin yanı sıra IMF, gelişmekte olan ülkeleri sermayenin denetlenmesi konusunda teşvik etmelidir. Çünkü bu sayede görülmüştür ki muhtelif ülkelerde mevcut krizin ekonomilerinde yarattığı istikrarsızlığı azaltmak için bu yola başvurulmuş ve başarılı olunmuştur. (Küresel Mali Krizin Düşük Gelirli Ülkeler üzerindeki Çıkarımları) başlıklı Mart tarihli IMF yayınında, bazı ülkelerde sermaye denetiminin varoluşunun mali krizin gerek doğrudan gerekse de dolaylı etkilerini hafifletmeye yardımcı olduğu tespitinde bulunulmuştur. Ayrıca IMF üye ülkelerin kendilerinin

taraf oldukları iki taraflı ya da çok taraflı yatırım ve ticaret anlaşmalarına sermaye denetimine ilişkin yasaklar getirmelerinin önüne geçmelidir.

Küresel ekonomi içerisinde mali sektörün zayıflıklarını ayırt etmeye ilişkin sorumluluklarını yerine getirirken IMF, üye ülkelerin gelişmişlik seviyesine bakmaksızın denetleme işlevini sürdürmelidir. IMF gözetimini özellikle zayıflıkları bölgesel ya da küresel etkilere sebep olacak sistematik açıdan önemli ekonomiler üzerinde odaklamalıdır. Çünkü 2008 yılında gerçekleşen mali çöküşten önce bu hataya düşmüştür. Ülkelerin döviz kurlarına ilişkin rejimleri üzerindeki gözetim bu rejimlerin diğer ülke ekonomilerinde önemli sonuçlar doğurması açısından IMF'nin temel işlevinin bir parçası olmalıdır.

Ayrıca IMF zararlı spekülasyon sermaye hareketlerini sınırlandırabilecek ve Savunmasızlık Fonu, Küresel İstihdam Paketi ya da Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşılması için gerekli parayı toplayabilecek uluslararası finansal işlemler vergisinin tanıtılmasını desteklemelidir. Uluslararası Finans Kurumları düşük gelirli borç sahibi ülkeleri kapsamına alarak borç iptali girişimlerini genişletmelidir. Söz konusu girişimin bir kısmı IMF'ye ait altın satışlarından karşılanabilir. Öte yandan borç sisteminin düzgün bir şekilde işlemesi için IMF borçların yeniden yapılandırılması sürecinde adalet ve şeffaflık ilkelerini gözetmelidir.

IMF ve Dünya Bankası, gelişmekte olan ülkelerin karar alma yapılarında temsil edilme oranını önemli ölçüde artıracak bir yönetim reformu yapmalıdır. Bu, uluslararası finans kurumlarına mali açıdan güveni artıracaktır. Küresel sendikalar gelişmekte olan ülkelerin Dünya Bankası ve IMF nezdinde en azından sanayileşmiş ülkelerle eşit seviyede temsil edilmeleri konusundaki öneriyi desteklemektedir. Uluslararası Finans Kurumlarının kendilerine ait kredi ve koşullar kabul edilmeden önce bunları kamuoyuna sunmaları, bu kurumların mali açıdan güvenilirliğini artıracaktır. Aynı şekilde, yine söz konusu kurumların geleneksel anlamda iştiğal ettikleri maliye ya da ekonomi bakanlıkları ya da merkez bankası yetkilileri ile yapılan kredi görüşmelerinin ötesinde öne-

rilen krediler konusunda sivil toplum örgütleri ile istişare yoluna gitmeleri bunlara olan güveni güçlendirecektir.

Uluslararası Finans Kurumları, Haziran ayında düzenlenen Ekonomik, Mali Kriz ve Kalkınmaya Olan Etkileri başlıklı BM Konferansını izleme konusunda Birleşmiş Milletler sisteminin geri kalanı ile küresel seviyede daha yakın çalışmalıdır. Uluslararası Finans Kurumları, faaliyetlerini Temmuz ayında BM Ekonomik ve Sosyal Konseyinin kabul ettiği Küresel İstihdam Paktına uyumlu hale getirmeye davet eden yönetim kurulu kararını kabul etmelidir.

Sonuçlar

Uluslararası Finans Kurumları, daha fazla ihtiyaç duyulan vergi teşviki politikalarını desteklemek adına adımlar atmıştır. Ancak, söz konusu adımlar sürekli ve uygulama açısından her ülkeye uygun olmak durumundadır. Ekonomik krizden sorumlu tutulmaları mümkün olmayan dünya işçi kesimi, en ağır yükü omuzlamaya devam etmektedir. Uluslararası Finans Kuruluşları, işçilerin korunmasını zayıflatan iş piyasası fiyat serbestisinin teşvik edilmesi gibi daha önceki dönemlerde uygulanmış olan politikaları gözden geçireceğine dair açıklama yapmıştır. Fakat bunu yaparken işçilerin yaşam standartlarını iyileştirecek yeterli ücret ve yeteri kadar düzenli istihdam, işçi haklarına saygı ve uygun sosyal koruma gibi ilkeleri desteklemelidir. Uluslararası Finans Kuruluşlarına büyük ve geniş ölçekte sorumluluk ve nüfuz verilmiştir. Ancak G20 zirvesinde bir öncelik olarak ilan edilen düşük gelir seviyesine sahip ülkelerde yaşayan en savunmasız kesimlerin korunması için ayrılan kaynaklar yetersizdir ve birtakım ek taahhütlerle desteklenmelidir.

IMF'nin başrolü oynayacağı önümüzdeki dönemde gerçekleşebilecek mali çöktüşlere ilişkin tehditlerin ortadan kaldırılması ve karşılanabilir kredilere erişim yolunun açılması için mali sistemin yeni bir küresel düzenleme çerçevesine kavuşturulması konusunda hızlı ilerleme kaydedilmelidir. Dünya küresel ekonomik durgunluktan çıkmaya uğraşırken, yoğunluk küresel istihdam yaratılmasına verilmelidir. Uluslararası Finans Kuruluşlarının acil

ve başlıca amacı, 2009 ILO Konferansında kabul edilen Küresel İstihdam Paktının ifade ettiği stratejiler aracılığı ile insan onuruna yakışır iş yaratmak olmalıdır. Küresel mali durgunluğun üstesinden gelme ve dünya ekonomisini sürdürülebilir kalkınma çizgisine oturtma noktasında en önemli araçlar olan IMF ve Dünya Bankası, kendilerini söz konusu bu önceliğe adadıklarını göstermelidirler.